

www.musavat.com

MUSAVAT

Xəbər
Manyak
hərəkətlər edən
kişi niyə
cəzalanmadı -
səbəb
yazısı səh.6-da

Qurucusu: Rauf Arifoğlu Gündəlik qəzet 30 iyul 2025-ci il Çərşənbə № 131 (8741) Qiyməti 60 qəpik

Gündəm

Rusiya Gümrüyə bu silahları daşıyır
- Azərbaycan hazırlıq içində

Hərbi ekspert:
"Ermənistan
uğrunda rəqəbət
güclənib..."

yazısı səh.9-da

"Yarama biz basırdılar..." -
Bakıdakı "Əsrin məhkəməsi"ndə
qandonduran ifadələr

yazısı səh.11-da

İrandan ilginç iddia:
"Rusiya Azərbaycanı
tamamən itirir..."

yazısı səh.7-da

Minalanmış ərazilərdə yanğın -
ANAMA-nın işi çətinləşdi?

yazısı səh.13-da

Cadunun gücü: fəlcilərə ehtiyac
niyə azalmır? - iki rəy

yazısı səh.15-da

Ukraynada "döyüşə qocalar gedir"

yazısı səh.5-da

Bakıda uşağı ilan sancdı,
vəziyyəti ağırdır

yazısı səh.2-da

AzTV-nin sabiq sədrinin qardaşı
oğlu milyonları hara ötürdüyünü
açıqladı - məhkəmə işi

yazısı səh.6-da

Timberleykin Bakı konserti
turist axımına səbəb olub

yazısı səh.14-da

Robot hakimlər, ağıllı
məhkəmələr - tanınmış
vəkil "qaçılmazdır" deyir

yazısı səh.6-da

6 aya 2 milyard dollar:
Gürcüstanın turizm uğurunun sirri

yazısı səh.14-da

TÜRKİYƏ VƏ AZƏRBAYCANIN BUNKER BOMBASI - ŞUŞA BƏYANNAMƏSİ İŞƏ DÜSSƏ...

Qardaş ölkənin yeni silahının ABŞ-ın İranın nüvə
obyektlərinə atdığı bombalardan daha dağıdıcı
olduğu üzə çıxıb; xain ssenari quranlara öldürücü signal

yazısı səh.8-da

Suda batanı xilas etmək istəyənlər OXUSUN - bu səhvlər baha başa gələcək!

Peşəkar xilasedicilər xəbərdarlıq edir: "Əksər hallarda insanların
instinktiv reaksiyası - dərhal suya atılıb boğulanı çıxarmaq cəhdi
ölüm riski ilə nəticələnir, çünki..."

yazısı səh.13-da

Fars
ırqçı-şovinist-
lərin
Pezeşkian
sancısı

yazısı səh.4-da

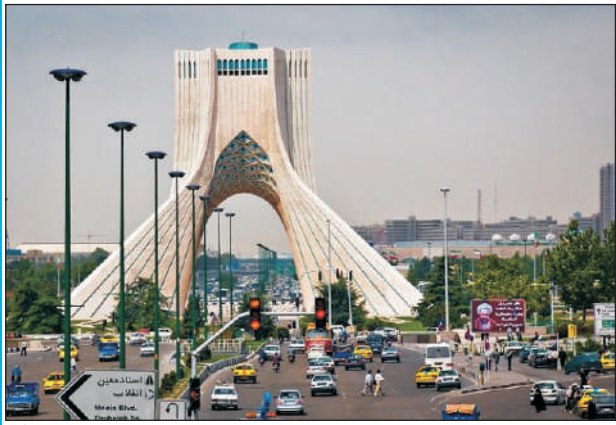
Eyyub Hüseynov:
"İstehlakçı
almadığı
məhsula görə
pul ödəyir"

yazısı səh.12-da

Paşinyan
məzuniyyətdən
qayıtmaya
bilər? -
Bakıdan baxış

yazısı səh.7-da

İranda mühüm iclas: Azərbaycanla münasibətlər...

İran parlamentinin Milli təhlükəsizlik və xarici siyasət komissiyasının üzvləri Prezident Məsud Pezeşkianla birgə keçirdikləri iclasda İranın xarici siyasət prioritetlərini, o cümlədən Azərbaycanla münasibətlərin indiki vəziyyətini müzakirə ediblər.

Bu barədə komissiyanın sözcüsü İbrahim Rzayi məlumat verib (Axez.az).

Rzayinin sözlərinə görə, görüşdə bəzi qonşu ölkələrlə, xüsusilə də Azərbaycanla münasibətlərin yenidən nəzərdən keçirilməsi zərurəti vurğulanıb. Qeyd olunub ki, İranın xarici siyasətindəki "qırmızı xətlərinə" riayət edilməli və bu çərçivədə Azərbaycanla münasibətlər düzgün formada tənzimlənməlidir: "İclasda qonşu ölkələrlə əlaqələrin təhlükəsizlik və milli maraqlar əsasında qurulması kimi məsələlər də müzakirə olunub. Komissiya üzvləri İsrailin bölgədəki addımlarına qarşı sərt mövqe və diplomatik reaksiyanın zəruriliyini vurğulayaraq, bu çərçivədə Azərbaycanla münasibətlərin daha diqqətli və ayıq siyasətlə aparılmalı olduğu bildirilib".

UNICEF nümayəndəsinin Azərbaycandakı missiyası başa çatıb

29 iyul 2025-ci il tarixində Azərbaycan Respublikasının xarici işlər naziri Ceyhun Bayramov BMT-nin Uşaq Fondunun (UNICEF) Azərbaycandakı nümayəndəsi Saja Farooq Abdullahi ölkəmizdə diplomatik fəaliyyətinin başa çatması münasibətilə qəbul edib. Bu barədə XİN-in mətbuat xidmətindən məlumat verilib.

Görüşdə Azərbaycan və BMT, o cümlədən UNICEF arasında mövcud əməkdaşlıq məsələləri nəzərdən keçirilib, Azərbaycanda, o cümlədən digər ölkələrdə həyata keçirilən birgə təşəbbüs və layihələrdən bəhs olunub. Azərbaycanda fəaliyyəti dövründə UNICEF-lə əməkdaşlığın inkişafı istiqamətində göstərdiyi səylərə görə Saja Farooq Abdullahi təşəkkür edilib, ona gələcək fəaliyyətində uğurlar arzulanıb.

Ölkəmizin BMT-nin, habelə UNICEF-in fəaliyyətində aktiv iştirakı qeyd olunub. Xüsusilə BMT-nin İqlim Dəyişmələri üzrə Çərçivə Konvensiyasının Tərəflər Konfransının 29-cu sessiyası (COP29) dövründə sərgilənən nümunəvi birgə əməkdaşlığın bundan sonra da, o cümlədən növbəti il ölkəmizin ev sahibliyi edəcəyi 13-cü Ümumdünya Şəhərsalma Forumu zamanı da davam etdirilməsinin vacibliyi vurğulanıb.

Ölkəmizdə uşaqların həyat və sağlamlığı, təhsili istiqamətində həyata keçirilən birgə layihələrlə yanaşı, Azərbaycanın donor qismində çıxış etdiyi layihələrin, xüsusilə Fələstində orta məktəbin inşası təşəbbüsünün əlaqələndirilməsində UNICEF-lə əməkdaşlığın əhəmiyyəti qeyd edilib.

Nazir Ceyhun Bayramov həmçinin müqabil tərəfi postmünaqişə dövründə işğaldan azad olunmuş ərazilərdə aparılan genişmiqyaslı bərpa və quruculuq fəaliyyəti, "ağıllı şəhər", "ağıllı kənd" konsepsiyalarına əsaslanan yenidənqurma səyləri barədə ətraflı məlumatlandırılıb, vətəndaşlarımızın öz torpaqlarına ləyaqətli qayıdışının təmin olunması istiqamətində görülən işlərdən geniş şəkildə bəhs edib.

Saja Farooq Abdullahi ölkəmizdə fəaliyyəti müddətində Azərbaycanda uşaqların həyat, sağlamlıq və rifah indikatorlarının yüksəldiyini məmnunluqla qeyd edib, bu istiqamətdə ölkəmizin aidiyyəti dövlət qurumları ilə faydalı əməkdaşlığın rolunu vurğulayıb.

Qarşı tərəf UNICEF-in nümayəndəsi qismində Azərbaycanda çalışdığı müddətdə göstərilən dəstək və əməkdaşlığa görə təşəkkür edib, Azərbaycan-UNICEF əməkdaşlığının bundan sonra da inkişaf etdirilməsi istiqamətində arzularını çatdırıb. Görüş zamanı qarşılıqlı maraq doğuran digər məsələlər ətrafında fikir mübadiləsi aparılıb.

Növbəti köç karvanı Ağdama çatdı, açarlar təqdim olundu

Prezident İlham Əliyevin tapşırığına uyğun olaraq, işğaldan azad edilmiş ərazilərə Böyük Qayıdış davam etdirilir. Belə ki, Ağdam rayonunun Xıdırlı kəndinə növbəti köç karvanı yola salınıb. Kəndə 60 ailə olmaqla, 236 nəfər keçmiş məcburi köçkün köçürülüb. Sakinlərə evlərin açarları təqdim olunub.

Köç edənlər ölkənin müxtəlif yerlərində, əsasən yataqxanalarda, sanatoriya və inzibati binalarda müvəqqəti məskunlaşmış ailələrdir.

Bu mərhələdə Xıdırlı kəndinə Bərdə rayonundan - 22 ailə (101 nəfər); Bakı şəhərindən - 20 ailə (73 nəfər); Ağdam rayonundan - 7 ailə (20 nəfər); Mingəçevir şəhərindən - 4 ailə (14 nəfər); Yevlax rayonundan - 3 ailə (15 nəfər); Sumqayıt şəhərindən - 1 ailə (6 nəfər); Abşeron rayonundan - 1 ailə (3 nəfər); Ağcabədi

rayonundan - 1 ailə (2 nəfər); Qəbələ rayonundan - 1 ailə (2 nəfər) olmaqla ümumilikdə 60 ailə (236 nəfər) köçürülüb.

Beləliklə, 29.07.2025-ci il tarixindəki köç də nəzərə alınmaqla Ağdam rayonunun Xıdırlı kəndinə cəmi 130 ailə (512 nəfər) köçürülüb.

Doğma yurda qayıdan sakinlər hərtərəfli dövlət qayğısı ilə əhatə olunduqlarına görə Prezident İlham Əliyevə və Birinci vitse-prezident Mehriban xanım Əliyevaya təşəkkür ediblər. Onlar həmçinin torpaqlarımızı işğaldan azad edən rəşadətli Azərbaycan Ordusuna, qəhrəman əsgər və zabitlərimizə minnətdarlıqlarını bildirib, bu yolda canlarından keçən şəhidlərimizə rəhmət diləyiblər.

Qeyd edək ki, hazırda Qarabağda və Şərqi Zəngəzurd, ora köçürülən keçmiş məcburi köçkünlərlə yanaşı, bu bölgədə aparılan layihələrin icrasında çalışan, həmçinin ayrı-ayrı dövlət qurumlarının yerli bölmələrində xidməti vəzifələrini yerinə yetirən, yenidən fəaliyyətə başlamış səhiyyə, təhsil, mədəniyyət, turizm, sənaye, energetika müəssisələrində işləyən, ümumilikdə, 50 mindən çox insan yaşayır.

Bu gündən Bakı-Ələt-Qazax yolunda sürət həddi endiriləcək

Yol hərəkətinin təhlükəsizlik səviyyəsinin artırılması məqsədilə iyulun 30-dan M2 Bakı-Ələt-Qazax-Gürcüstan Respublikası ilə dövlət sərhədi avtomobil yolunun Lökbatan dairəsindən başlayaraq Ələt qəsəbəsində yerləşən "Azpetrol" YDM-ə kimi olan 50 kilometrlik sahədə hərəkətin maksimum sürət həddi 110 km/saat-dan 90 km/saat-a endiriləcək.

Bu barədə "APA-Economics"ə Azərbaycan Yerüstü Nəqliyyat Agentliyindən (AYNA) bildirilib.

Bununla yanaşı, sözügedən avtomobil yolunun üzərində eynisəviyyəli nizamlanmayan piyada keçidlərinin yerləşdiyi ərazilərdə maksimum hərəkət sürətinin 70 km/saat həddinə endirilməsi nəzərdə tutulur.

Hazırda qeyd olunan yol sahəsində müvafiq yol nişanlarının quraşdırılması işləri aparılır.

Azərbaycan dövləti 144 nəfəri xaricə göndərir

2025-2026-cı tədris ili üzrə qəbul çərçivəsində nəticələrin ilkin siyahısı müəyyən olunub. Bu barədə Teleqraf-a Elm və Təhsil Nazirliyindən məlumat verilib.

Bildirilib ki, gənclərin xarici ölkələrin nüfuzlu ali təhsil müəssisələrində təhsil almalarına dair 2022-2028-ci illər üçün Dövlət Proqramı"na (bundan sonra - Dövlət Proqramı) bakalavriat və doktorantura səviyyələri üzrə qəbul nəticələri müəyyən olunub.

"Müsabiqənin nəticələrinə əsasən, 125 nəfər namizəd bakalavriat səviyyəsi üzrə, 19 nəfər namizəd isə doktorantura səviyyəsi üzrə olmaqla, müvafiq Seçim Qaydalarına aid meyarlara uyğun olaraq ümumilikdə 144 nəfər Dövlət Proqramına qəbul olmuş və proqram iştirakçısı adını qazanıb. Dövlət Proqramı iştirakçıları dünyanın 33 nüfuzlu ali təhsil müəssisələrində təhsil alacaqlar ki, bu ali təhsil müəssisələri sırasında "Stanford University", "University of California, Berkeley", "National University of Singapore", "ETH Zurich", "University of Cambridge", "University of Oxford", "University of Hong Kong", "Istanbul Technical University", "Seoul National University" kimi nüfuzlu ali təhsil müəssisələri də yer alır",- məlumatda qeyd edilib.

Pirşağıda atla dənizə girən şəxs o imiş - məsuliyyətə cəlb olundu

Pirşağı çimərliyində atla dənizə girən şəxs məsuliyyətə cəlb olunub.

Musavat.com-un əldə etdiyi məlumata görə, sosial şəbəkələrdə Sabunçu rayonu, Pirşağı çimərliyində atların dənizə salınması ilə bağlı yayılan görüntülərlə əlaqədar polis araşdırma aparıb, müəyyən olunub ki, atlar ictimai çimərliyə əyləncə məqsədilə gətirilib.

Həmin əməli törədən şəxs Kazım Həsənov barəsində İnzibati Xətalər Məcəlləsinin müvafiq maddələri ilə protokol tərtib olunması üçün məhkəməyə göndərilib.

Sahana RƏHİMLİ,
Musavat.com

Bakıda uşağı ilan sanədi, vəziyyəti ağırdır

İyulun 28-də ilan sancması səbəbilə 2018-ci il təvəllüdlü azyaşlı (kişi cinsli) Klinik Tibbi Mərkəzin Toksikologiya şöbəsinə hospitalizasiya olunub.

Bu barədə TƏBİB-dən məlumat verilib. Bildirilib ki, dərhal zəruri tibbi xidmətlər göstərilən azyaşlıya ilan zəhəri əleyhinə zərərli təbiiq olunub.

Hazırda azyaşlının müalicəsi Toksikologiya şöbəsində davam etdirilir, vəziyyəti ağır qiymətləndirilir.

Kerobyen: "Türkiyə istəyir ki, ermənilər Ermənistanda..."

"Türkiyə Ermənistana düşmən münasibət bəsləyir və bu ölkənin mövcudluğunu arzulamır".

Musavat.com erməni mediasına istinadən xəbər verir ki, bu sözlər yerli revanşist "Ayakve" hərəkatının üzvü, keçmiş hərbi sənaye komitəsinin sədri Avetik Kerobyen tərəfindən səslənib.

O, Türkiyənin hər vasitə ilə "bu maneəni" aradan qaldırmaq istədiyini söyləyib. Kerobyen hazırkı hakimiyyəti isə "Türkiyənin tərəfdaşı" olmaqla ittiham edib.

Onun iddiasına görə, hakimiyyət ermənilərin ölkədə yaşamaq istəməməsi üçün şərait yaradır, onları gələcəyin qaçqın düşərgələrində görmək istəyir.

yüzde yüz xoş. Biz bu yolun tək Türk dövlətlərinə deyil, bölgəyə bağlı bütün xalqlara fayda gətirəcəyinə əminik. O zaman Vilayəti kimilərin "qarının ağrısı" nə? Hər şey qırağa dursun, Azərbaycandan Azərbaycana (Naxçıvana) maneəsiz keçid cəmi bir əsr qabaq Zəngəzur xəyanəti ilə üzleşmiş bir aborigen xalqın mənəvi haqqı! Bunu necə danmaq olar?

Eləcə də Rusiyanın dəhlizlə bağlı izlədiyi məkrli hədəf hamıya məlum: Güney Qaf-

Tramp Britaniyanı Şimal dənizində neft hasilatını artırmağa çağırıb

ABŞ Prezidenti Donald Tramp Böyük Britaniya hökumətini Şimal dənizində neft quyularının qazılmasına investisiya qoymağa çağırıb.

Trend xəbər verir ki, bu barədə Ağ Ev rəhbəri öz "Truth Social" sosial şəbəkə hesabında yazıb.

"Şimal dənizinin nefti Böyük Britaniya üçün xəzinədir. Amma vergilər o qədər yüksəkdir ki, o nefti çıxarmaq mənasız olur. Onlar faktiki olaraq neft və hasilat şirkətlərinə "siz bizə lazım deyilsiz" deyiblər. Tez bir zamanda neft hasilatını stimullaşdırın. Böyük Britaniya bundan böyük gəlir, əhali isə daha ucuz enerji qiymətləri əldə edəcək", - Tramp yazıb.

Bundan əvvəl Tramp Şotlandiyanın Aberdin dəniz limanının Birləşmiş Krallığın əsas neft qovşağı edilməsini təklif etmişdi.

Rusiya parlamentinin üzvü buryatları təhqir etdi

Rusiya Dövlət Dumasının deputatı, keçmiş tanınmış xokkeyçi Vyacheslav Fetisov buryat xalqını açıq şəkildə təhqir edib.

Musavat.com "Bez tormozov" Telegram kanalına istinadən xəbər verir ki, Fetisov onları "rəngli geyimlə bürünmüşlər", onların məmurlarını isə "başadüşülməz adamlar" adlandırıb. Bu ifadələr sadəcə şəxsi ədəbsizlik deyil, Rusiya mərkəzi hakimiyyətinin yerli xalqlara - xüsusilə Sibir və Uzaq Şərqdəki aborigen toplumlara münasibətinin bariz göstəricisidir.

Buryatlar - minilliklər boyu öz torpaqlarında yaşayan, zəngin mədəniyyətə və tarixə malik qədim bir xalqdır. Onlar hələ Moskvanın belə ortada olmadığı dövrdə bölgənin sakinləri idilər. Məhz bu xalqın nümayəndələri bu gün Ukraynada gedən müharibəyə kütləvi şəkildə göndərilir. Rusiyanın ucqar yerlərində yaşayan bu xalqlar üçün "səfərbərlik" əslində siyasi qırğına çevrilib.

□ Musavat.com

"Rossiya 1"də Şuşa forumuna görə isterika

Rusiyanın "Rossiya 1" kanalında Azərbaycana qarşı daha bir isterik çıxış efirə gedib.

Musavat.com "Budroo news" kanalına istinadən xəbər verir ki, qara təbliğatçı Vladimir Solovyov bu dəfə Şuşada keçirilən media forumunda iştirak etdiklərinə görə Sergey Markov və Mixail Qusmanı hədəfə alıb.

Solovyovun çıxışı əsnasında az qala emosiyalarına boğulduğu hiss olunub - onun hiddətinin əsas səbəbi isə Azərbaycanın təşkil etdiyi tədbirdə rusiyalı simaların iştirakı olub.

RT kanalının baş redaktoru Marqarita Simonyan da emosional açıqlama verib. O bildirib ki, guya "Azərbaycanda saxlanılan jurnalistlər" barədə düşünməkdən gecələr yata bilmir. Lakin bu "jurnalistlərin" əslində FSB əməkdaşları olduğu və Bakının onları məhz bu səbəbdən saxladığı artıq rəsmi mövqedir.

Görünür, Simonyanı narahat edən məsələ jurnalistika yox, iflasa uğrayan casusluq emeliyyətidir.

□ Musavat.com

Rusiya və İran Azərbaycandan bunu istəyir - sensasion gəlişmə

Yaxşı qonşu uzaq qohumdan qiymətlidir deyib atalar. İmam Hüseyn (ə) hətta "qonşuluq qohumluqdur" buyurub. Əfsus ki, qonşu sarıdan bəxtimiz gətirməyib. Heç gətirməyib.

Doğrudan da, insan qohumun üzünü elə də görmür, nəinki qapıbir qonşunu. Əlbəttə, dürüst və ədalətli qonşudan söhbət gedir. Nanəcib və namərdindən yox. Eyni yanaşma dövlətlərarası münasibətlər üçün də keçərli...

Xəritə hər şeyi deyir. Xəritə həm də tale, qismətdir. Sözsüz ki, əvvəllərlə cənub və şimal qonşuları - İran və Rusiyanı nəzərdə tuturuq. O İran və Rusiya ki, onların Azərbaycana münasibəti erməni işğalı dövründə bariz şəkildə özünü göstərmiş və tarixə "qara hərflərlə" həkk olunub.

Azərbaycan xalqı onların pisliyini heç vaxt unutmayaacaq. Bu, unudulması məsələ deyil. O səbəbə ki, məhz Moskva və Tehranın təcavüzkar son anadək verdiyi hər tərəfli, çox vaxt da təmənəsiz (!) dəstəyə görə ərazimizin 20%-i on illərlə işğal altında qalıb və talan olunub, şəhər-kəndlərimiz viran edilib, o sırada ekologiyamıza sağalmaz yaralar vurulub, milli-mədəni irsimiz dağıdılıb, 1 milyon soydaşımız illərlə acınacaqlı qaçqın-köçkün həyatı yaşayıb, torpaqlarımızda kütləvi qətləmlər, Xocalı və digər soyqırımları törədilib. Daha betəri, milli heysiyyətimiz tapdalanıb...

Amma həmin iki qonşunun İrəvana azca göz ağartması kifayət idi ki, süni şəkildə yaradılan bir konflikt çox qısa zamanda, beynəlxalq hüquq və BMT TŞ-nin qətnamələri əsasında yoluna qoyulsun. İstəmədilər. Çünki onların heç biri

bölgədə güclü və müstəqil Azərbaycan dövlətinin peyda olmasında maraqlı deyildi. Xəlin xoflu olar axı.

Yekun bəlli. Biz müstəsna olaraq öz gücümüz və sadıq dost-tərəfdaşlarımız hesabına problemi kökündən həll elədik. Di gəl ki, indi də bunu - özümüzə aid olanı geri qaytarmağımızı bizə bağışlaya bilmirlər. Rusiya rəsmiləri hələ də Paşinyanın Qarabağı Azərbaycanın tərkib hissəsi saymasını "həzm edə" bilmir. Ona görə ki, Moskva ikinci Qarabağ savaşından sonra da bu "problemdən" uzun illər həm Bakıya, həm də İrəvana qarşı öz neo-imperiya planları naminə faydalanmaq niyyətində idi. Planlar suya düşdü.

İran da oxşar səbəblərdən (Güney amili və s.) təbii ki, bizə dost olmayıb, heç vaxt olmayacaq. Bu, SSRİ-nin süqutundan sonra Azərbaycanın müstəqilliyini xeyli sonra, hətta Rumıniyadan da sonra, 8-ci sırada tanıyan bir dövlət. Ona kimi qardaş Türkiyə, Pakistan dərhal tanınma qərarı vermişdi...

Rəsmi Tehranın Zəngəzur dəhlizi ətrafında neçə ildir davam edən isterikası, axır vaxtlar, üstəlik, Moskva ilə "paslaşaraq" məsələni Bakıya qarşı çevirmək cəhdləri onun əsl niyyətini və simasını ortaya qoyur. İranın guya bizimlə səmimi şəkildə qonşuluq əlaqələrinə çalışdığı haqda mövzularını puç edir.

Yeri gəlmişkən, "Past" erməni nəşri yazıb ki, İran Zən-

gəzur dəhlizindən Böyük Turan planının bir hissəsi olduğuna inandığı üçün qorxur. Sitat: "İran Böyük Turan planının bir hissəsi olduğu üçün Zəngəzur dəhlizinin əleyhinə açıq şəkildə bəyanatlar verir. Həmçinin Tehran ondan çəkinir ki, bu dəhlizin açılması ilə İran Azərbaycanı (Güney Azərbaycan - red.) İrandan ayrılaraq Türkiyə-Azərbaycan tandeminə qoşula bilər"...

Hər şey, şübhəsiz, niyyətə bağlı. "Niyyətin hara, mənzilin də ora". Azərbaycanın Zəngəzurla bağlı məramı

□ **Zahid SƏFƏRƏĞLÜ**

Epşteyn işində kimlər var - Mask, Klinton və...

Azyaşlıların cinsi istismarı və insan alveri ilə bağlı maliyyəçi Ceffri Epşteynə qarşı irəli sürülən ittihamlar üzrə istintaqda 100-dən çox nüfuzlu şəxsin adı keçir.

Musavat.com xəbər verir ki, bu barədə Böyük Britaniyanın "Daily Mail" qəzeti məlumat yayıb.

ABŞ baş prokurorunun müavini Todd Blaz tərəfindən Epşteynin köməkçisi olmuş və azyaşlı qızların cinsi istismar məqsədilə cəlb edilməsinə görə 20 il həbs cəzası almış Gislayn Maksvellin 9 saatlıq dindirilməsi zamanı bu adlar açıqlanıb. Bu, Maksvellin ilk dəfə rəsmi şəkildə hökumət nümayəndələrinə Epşteynin fəaliyyəti və əlaqələri barədə məlumat verməsi olub.

Gislayn Maksvellin şahzadə Endryu ilə bağlı ilk dəfə dindirildiyi qeyd olunur. O, ABŞ-ın sabiq prezidenti Bill Klinton, "Microsoft"-un qurucusu Bill Qeyts, milyarderlər Les Veksner və Leon Blek, hüquqşünas Alan Dersoviç, həmçinin İlon Mask və onun qardaşı Kimbal barədə də ifadə verib.

Məlumatla görə, bu iş üzrə istintaq materialları 5 milyondan çox sənədi əhatə edir.

□ Musavat.com

Polşada yanğınlar törədən 32 Rusiya agentindən 5-i erməni çıxdı: baş nazir Tusk açıqlama verdi

Polşanın baş naziri Donald Tusk Rusiya kəşfiyyatının Polşa ərazisində həyata keçirdiyi sabotaj planlarını ifşa edərək təhlükəsizlik strukturlarını "real təhlükə rejimi" nə keçməyə çağırıb.

Musavat.com xəbər verir ki, o, konkret cinayət faktlarını, iştirakçıları və arxasındakı Kremlin planlarını açıqlayıb.

Onet.pl-ə istinadən yayılan məlumata əsasən, Donald Tusk hökumətin təhlükəsizlik müşavirəsində bildirib ki, Rusiyanın diversiya şəbəkəsi Polşada artıq ifşa olunub. 32 nəfər saxlanılıb, onlardan biri artıq məhkəmə tərəfindən təqsirli bilinərək cəzalandırılıb.

Musavat.com-un əldə etdiyi məlumata görə, saxlanılanların ən azı 5 nəfəri etnik ermənidir və onlar Rusiya xüsusi xidmətləri ilə əlaqəli şəkildə Polşa ərazisində sabitliyi pozmaqda şübhəli bilinirlər.

Saxlanılan şəxslərin arasında polşalılarla yanaşı, ruslar, ukraynalılar, belaruslar və bir kolumbiyalı da var. Onlar Polşa ərazisində ictimai sabitliyi pozmaq, kütləvi yanğınlar törətmək və fiziki zorakılıq kimi əməllərlə məşğul olublar. Varşava və Radomda törədilən böyük yanğınların arxasında da bu şəbəkənin durduğu müəyyən edilib.

"Bu, artıq təsadüfi cinayətkarlar deyil - bu, planlı şəkildə həyata keçirilən Rusiya dövlət təxribatıdır. Fiziki və psixoloji təxribatların, informasiya sabotajlarının hamısı bir mərkəzdən idarə olunur. Artıq siqnal verməyin deyil, müdafiəyə keçməyin vaxtıdır!" - deyərək Tusk bəyan edib.

Baş nazir bildirib ki, NATO və ABŞ hərbi kəşfiyyatından daxil olan məxfi məlumatlara əsasən, Rusiya 2027-ci ilə qədər Avropa ilə açıq hərbi qarşıdurmaya hazırlaşır. Bu barədə NATO-nun Avropadakı Ali Hərbi Komandanı ilə keçirilən görüşdə məlumat verilib. Tusk vurğulayıb ki, bu qarşıdurma təkcə tank və raketlərlə deyil, hibrid müharibə metodları - kibertəhdidlər, etnik təxribatçılar, miqrasiya böhranları və sosial destabilizasiya vasitəsilə həyata keçirilir.

Donald Tusk yeni milli təhlükəsizlik planının detallarını da açıqlayıb:

Daxili işlər orqanları daha geniş səlahiyyətlərlə təchiz olunur;

Mülki müdafiə sistemləri yenidən qurulur;

Silahlı qüvvələr modernləşdirilir, NATO standartları ilə uyğunlaşdırılır;

Miqrasiya nəzarəti sərtləşdirilir, hibrid təhdidlərə qarşı cavab mexanizmləri yaradılır.

Eyni zamanda Tusk 2025-ci ildə keçirilmiş prezident seçkiləri ərəfəsində Rusiya tərəfindən həyata keçirilən kiberhücumları və feyk informasiya kampaniyalarını da xatırladı: bu, artıq informasiya müharibəsindən ibarət hibrid hücumların bir parçasıdır.

Musavat.com-un təhlilinə görə, Tuskun səsləndirdiyi faktlar Azərbaycana da birbaşa mesaj verir. Azərbaycan da öz milli təhlükəsizlik sistemini hibrid təhdidlərə qarşı modernləşdirməlidir - enerji infrastrukturunu, Orta dəhliz və informasiya məkanına qarşı ehtimal olunan sabotajlara qarşı qabaqalıcı müdafiə sistemi qurulmalıdır.

Donald Tuskun çıxışı NATO daxilində açıq təhdid siqnalıdır. Polşada ifşa olunan Rusiya-erməni sabotaj şəbəkəsi göstərir ki, Kreml təkcə Ukrayna deyil, Şərqi Avropanın mərkəzinə qədər irəliləyən destabilizasiya planını icraya başlayıb. Bu şəraitdə Azərbaycan da geosiyasi cəbhədə susmamalı, təhdidlərə qarşı strateji mövqe sərgiləməlidir.

□ Musavat.com

Tehranlı karikaturacı Hadi Heydərinin yayımlanan son karikaturasında İran Prezidenti Məsud Pezeşkian və türklər təhqir olunub. Bu haqda Təbriz mediası məlumat yayıb. Karikaturada əlində qamçı olan Pezeşkianın "Birlik" sözü yazılmış eşşəyi tərs mindiyi təsvir olunub.

Əslən azərbaycanlı olan cənab Pezeşkian və onun komandası birmənalı olaraq sülhsevər bir yanaşmanı əsas götürərək, qonşu ölkələrlə dostluq və qardaşlıq siyasətini yürütməkdədirlər. Bunun əksinə olaraq, İranda daim çaxnaşma yaratmaq və qonşu ölkələrlə düşmənçilik münasibətləri

xalqına qarşı nifrət dolu, təhqiredici addımlar atırlar. Əslində bu hərəkətləri ilə Azərbaycan xalqının etirazlarını daha da körükləyirlər və azərbaycanlılar bir daha anlayırlar ki, İranda yüz ildən artıqdır davam edən sistem, yəni farsçılıq ideologiyası üzərində qurulmuş bu rejim, heç vaxt Azərbaycan və

surverci tarixindən güc alaraq, gələcəyə doğru vahid və bütöv addımlamaqda görünür. Bu düşüncəni, bu hissi biz daim Cənubi Azərbaycanda müşahidə edirik.

O ki qaldı Əli Xamneyiyə - o, türk deyil. Amma Məsud Pezeşkian həm ana, həm də ata tərəfdən türkdür. Əli Xamneyinin isə öz səsi ilə

Fars irqçi-şovinistlərin Pezeşkian sancısı - İranda türkləri təhqir edənlərin hədəfi

Sayman Aruz: "Fars irticası Pezeşkianın qələbəsinə həzm edə bilmir"

"Hadi Heydərinin təhqiramiz karikaturasının dərci sənət əsəri deyil, türk millətinə qarşı irqçi və düşüncəli bir hərəkət kimi qiymətləndirilməlidir. Milli birliyə istehza edən, ölkə prezidentini aşağılayan bu karikatura, əslində milyonlarla türk-iranlıni hədəfə alıb", - Məsud Pezeşkianın tərəfdarı olan "Təbrizzone" sosial media kanalında yazılıb.

İranda yaşayan azərbaycanlı ziyalı və ictimai xadimlər karikaturanın yayılmasını pisləyib və bunun nəticələri barədə xəbərdarlıq ediblər: "Biz türklər olaraq bildiririk ki, bu təhqiri unutmayacağıq və bu irqçi davranış pislənənə qədər bunu hüquqi yollar və media vasitəsilə davam etdirəcəyik. İranda nifrət yayıyan hərəkətlə xəbərdarlıq edirik. Türk millətinin kimliyi silinə və ya aşağılanma bilməz".

Əvvəla, türk kökenli Pezeşkian hər şeydən əvvəl savadlı bir həkim, ürək cərrahı, ziyalıdır. Ona belə misikin təhqir yaraşmaz.

Bəllidir ki, İranın dini lideri Əli Xamneyi də türkdür. Demək, təhqir olunan həm də odur. O zaman ən yüksək səviyyədə etiraz olacaqmı? Ümumiyyətlə, fars irqçi-şovinistlərin qarınlarının sancısı nədir, bu üsullarla nəyə nail olmağa çalışırlar?

Mövzu ilə bağlı **Azərbaycan Yazıçılar Birliyinin Güney Azərbaycan şöbəsinin rəhbəri Sayman Aruz** "Yeni Müsavat"a danışdı. O qeyd edib ki, Pezeşkian və onun komandası sülhsevər bir yanaşma ilə qonşu dövlətlərlə dostluq və qardaşlıq münasibətləri qurmaq niyyətindədir. Lakin bu siyasət İran daxilindəki müəyyən qüvvələr tərəfindən qəbul edilmir: "İran cəmiyyətində ciddi bir ziddiyyət hökm sürməkdədir.

ni sürdürmək istəyən qüvvələr də mövcuddur və onlar da fəaliyyətlərini davam etdirirlər.

Mən həmin karikaturanı görəndə çox təəssüfləndim. Yadıma 2006-cı ilin may hadisələri düşdü. Həmin hadisələrin səbəbi də o idi ki, İranda "Həmsəhrə" adlı dövlət qəzetində türklərə "tarkan" deyərək onların əleyhinə böyük bir təhqir kampaniyasına başlanmışdı. Bunun nəticəsi olaraq Cənubi Azərbaycandakı soydaşlarımız geniş və ciddi etiraz aksiyaları keçirdilər. Həmin aksiyalar zamanı bir çox soydaşımız şəhid oldu, yüzlərlə insan hələ də İranın faşist, molla irtica rejiminin zindanlarında saxlanılır. Milli fəalları daim təzyiq altındadırlar və bu gün də bu vəziyyət davam edir.

Son yüz ildə ilk dəfədir ki, bir azərbaycanlı prezident, özü də məhz azərbaycanlıların səsi ilə seçilir. Pezeşkian həm seçkilərdən əvvəl, həm də sonra azərbaycanlı və türk olması ilə fəxr etdiyini dəfələrlə bəyan edib. Azərbaycan Prezidenti ilə və ümumilikdə Türk dünyası ilə sıx əlaqə qurması da bu irticaçı daireləri qıcıqlandırmaya bilməzdi. Buna görə də onlar müxtəlif yollarla Azərbaycan

Türk dünyası ilə barışmayaacaq. Bu səbəbdən çıxış yolu yalnız bu təhqirlərlə, bu mənqurtlaşdırma siyasəti ilə mübarizə apararaq, bu sistemdən ayrılmaq, müstəqil olmaq və türk kimliyimizi bütün dünyaya bəyan etməkdir".

Sayman Aruz qeyd edir ki, 12 günlük müharibədən sonra İran cəmiyyətində, xüsusilə də Azərbaycan xalqının daxilində ciddi bir "oyanış dalğası" başlayıb: "Artıq xalq görür ki, əgər əvvəllər dünya yalnız siyasi masalarda İran rejiminə etiraz edirdisə, bu gün birbaşa müharibə meydanında da həmin etirazlar açıq şəkildə ifadə olunur. ABŞ, İsrail və Avropa dövlətləri bu gün İran əleyhinə müxtəlif təzyiq mexanizmlərini işə salmaqdadırlar. Bu, dünya ictimaiyyətinin İranın mövcud sistemine qarşı ümumi etirazıdır və cəmiyyətimiz də bunu müşahidə edir, öz xilas yollarını axtarır.

Biz cəmiyyətə tez-tez müraciət edirik, bu xilas yollarının necə göründüyünə dair düşüncələrimizi paylaşıq. Mənim şəxsi qənaətim odur ki, Azərbaycan cəmiyyəti öz xilas yolunu məhz İrandan müstəqil olmaqda, Bütöv Azərbaycanı yaratmaqda və vahid kimlik çərçivəsində keçmişin qü-

yayılan videolarda özü deyir ki, anası farsdır. Mən şəxsən o videoları görmüşəm. Onun atası Təbrizdə dünyaya gəlib. Amma bu, onu türk etmir, çünki Təbrizdə müxtəlif etnik qruplar doğula bilər. Türk olmaq üçün sadəcə Təbrizdə doğulmaq kifayət deyil.

Çox təəssüf ki, Xamneyi 45 ildir hakimiyyətdə olduğu müddətdə Azərbaycan xalqının heç bir marağını təmin etməyib. Bu gün hesab edirəm ki, Zəngəzur dəhlizinin açılmasının qarşısında, eyni zamanda türk dövlətlərinin güclənməsinə mane olan əsas fiqurlardan biri də məhz Əli Xamneyidir".

Sayman Aruz sonda vurğulayıb ki, Azərbaycan xalqı Pezeşkian kimi liderə sahib çıxmalı, onu dəstəkləməlidir:

"Azərbaycan Prezidenti İlham Əliyevi "qardaş" deyərək bağrına basan bir prezidentə biz də dəstək olmalıyıq. Nə qədər ki, Məsud Pezeşkian Azərbaycan dövlətinin və xalqının maraqlarının yanında olacağıq. Hesab edirəm ki, bu cür karikaturaların yayılması, çəkilməsi İran cəmiyyətindəki nifrəti bir daha artırır".

□ **Xalidə GƏRAY,**
"Yeni Müsavat"

“Qələbə barədə düşünər-kən tək qalmağa da hazır olmaq lazımdır. Çünki sən qələbəni hər zaman müttəfiqlərin üçün sərfəli olmaya bilər”.

miz işlər çoxdur. Bu işlərin ən vacibi, təbii ki, düşməne qalib gəlməkdir. Tarixdə ilk dəfədir ki, Rusiya bütün Qərbe qarşı tək müharibə

teqrasiya deməkdirsə, Qərb üçün bu, Rusiyanın hərbi-siyasi resurslarının tükənməsi ilə kifayətlənə bilər. Zaluynin sözlerin-

sanksiyaların ağırlığı artır, resurslar tükənir, diplomatik təcrid dərinləşir. Amma fürsət də var. Qərb ictimaiyyətinin müharibədən yo-

Ukraynada “döyüş qocalar gedir” - 60 yaşdan yuxarı şəxslərin hərbi xidmətinə icazə verilib

Ukrayna Prezidenti Volodimir Zelenski hərbi xidmət üçün hazırda 60 yaş təşkil edən maksimum yaş həddinin artırılması haqqında qanunu imzalayıb.

“Report” xəbər verir ki, Ukrayna Ali Radasının saytında müvafiq məlumat yerləşdirilib.

Ali Radada ikinci oxunuşda qəbul edilən sənədin lehinə 306 deputat səs verib.

Yeni qanuna əsasən, artıq 60 yaşı tamam olmuş şəxslər hərbi xidmət keçmək üçün müqavilə bağlaya biləcəklər.

Hazırda Ukraynada 25-60 yaş arası kişilər hərbi xidmətə çağırılır.

Rusiya Xarkovda dinc əhaliyə atəş açıb, 5 nəfər ölüb, 3 nəfər yaralanıb

Dünən səhər saatlarında Rusiya ordusunun Xarkovda humanitar yardımın paylanması gözləyən dinc əhaliyə atəş açması nəticəsində 5 nəfər ölüb, 3 nəfər isə yaralanıb.

APA UNIAN-a istinadən xəbər verir ki, əməliyyat zamanı reaktiv yayılım atəşi sistemindən istifadə edilib.

Hadisə vilayətin İzyumsk rayonunun Borovskaya inzibati ərazi vahidində baş verib.

Əraziyə istintaq-əməliyyat qrupu və kriminalistlər cəlb olunub, araşdırma aparılır.

ABŞ-ın rüsumları Polşaya 2,2 milyard dollar ziyan vuracaq

ABŞ Prezidenti Donald Trampın Avropa mallarına tətbiq etdiyi rüsumlar Polşaya təqribən 2,2 milyard dollara başa gələcək.

“Report” xəbər verir ki, bu barədə Polşanın baş naziri Donald Tusk X hesabında yazıb.

Onun sözlərinə görə, Varşava Vaşinqtonla danışıqlar zamanı əvvəllər 3,75 milyard dollar məbləğində qiymətləndirilən itkilərin azaldılmasına nail olub.

“ABŞ-ın Avropa məhsullarına tətbiq etdiyi rüsumlar realığa çevrilib. İlk qiymətləndirmələrə görə, Polşa təxminən 8 milyard zlotı (2,2 milyard dollar) itirəcək, halbuki əvvəllər bu rəqəm 15 milyard zlotı məbləğində qiymətləndirilirdi. İtkilər Atlantikanın hər iki tərəfində hiss olunacaq. Lakin hətta mürəkkəb ticarət sazişi belə müttəfiqlər arasında mənasız tarif müharibəsindən yaxşıdır”, - Tusk vurğulayıb.

Bunu Ukrayna ordusunun keçmiş baş komandanı, ölkənin Böyük Britaniyadakı səfiri Valeri Zaluyn deyib.

Zaluyn hesab edir ki, müharibədə möcüzə olmur, onun gedışı yalnız müəyyən qanunlarla baş verir: “Bəzi qanunlar min illərdir mövcuddur, bəziləri isə məhz indi yaranır. Yalnız bu qanunlar müharibənin gedishinə təsir edir. Bəzən bunu anlamaq üçün çox bədən ödəmək lazım gəlir. Bu qanunları bilməmək insanı məğlubiyyətdən qorumur”.

Sabiq baş komandan haqlımı? Ukraynanın tək qalması mümkünmü? Zaluyn nəyə işarə edir? Ümumiyyətlə, zaman kimin xeyrinə işləyir - Kiyevin, yoxsa Moskvanın?

Qeyd edək ki, az öncə ABŞ-ın Zaluyni Zelenskiyə alternativ gördüyü barədə məlumatlar yayılmışdı.

Bu arada ABŞ lideri Donald Tramp Putinə verdiyi 50 günlük möhləti (2 sentyabrədək) Rusiya prezidenti müharibəyə üstünlük verdiyi üçün 12 gün qısaltdığını bəyan edib.

Rusiya xarici işlər naziri Sergey Lavrov isə Qərblə münasibətlərin kəskinləşməsi fonunda sensasion bəyanatla çıxış edib. O, Rusiyanın tarixində ilk dəfə bütün Qərb dünyasına qarşı təkbaşına müharibə apardığını etiraf edib. “Görəcəyi-

aparır. Birinci və İkinci dünyaya müharibələrində bizim müttəfiqlərimiz var idi. İndi isə döyüş meydanında bizim heç bir müttəfiqimiz yoxdur. Buna görə də yalnız özümüzə güvənməliyik. Heç bir zəifliyə yol vermək olmaz,” - deyərək Lavrov vurğulayıb. Qərblə müharibədə Moskvanın şansı nə qədərdir? Lavrov nədən narazıdır?

Politoloq Qabil Hüseyinli “Yeni Müsavat”a deyib ki, Ukrayna müharibəsinin 2 fərqli, amma bir-birini tamamlayan açıqlaması, Zaluynin sərt xəbərdarlığı və Lavrovun səmimi etirafı əslində eyni həqiqəti göstərir. Bu müharibə artıq klassik Rusiya-Ukrayna münaqişəsi çərçivəsindən çıxaraq bütün geosiyasi qarşıdurmaya çevrilib: “Valeri Zaluynin qələbə barədə düşüncələri tək qalmağa hazır olmaq lazımdır sözləri sadəcə romantik bir ifadə deyil. Bu, Ukraynanın getdikcə daha çox dərk etdiyi realıqdır. Qərbin Kiyevə verdiyi dəstək Ukraynanın öz milli məqsədlərinə uyğun tam qələbə qazanması üçün deyil, əsasən Rusiyanın gücünü cilovlamaq və onun strateji imkanlarını məhdudlaşdırmaq üçündür. Başqa sözlə, Kiyev üçün qələbə Krımın, Donbasın qaytarılması, NATO və Aİ-yə in-

dəki “müttəfiqlərin üçün sərfəli olmaya bilər” ifadəsi məhz buna işarədir. O, müharibədə yalnız qanunların işlədiyini, möcüzəyə ümid etməyin yanlış olduğunu deyərək həm Ukrayna ictimaiyyətinə, həm də siyasi elitasına “gerçəkliklə hesablaşın” mesajı verir”.

Politoloq deyib ki, Sergey Lavrovun “Rusiyanın tarixində ilk dəfədir ki, bütün Qərbe qarşı təkbaşına müharibə aparır” etirafı Kreml üçün nadir hallarda rast gəlinən səmimi bəyanatlardandır: “Bu sözlər əslində Moskvanın vəziyyətini çıpaq şəkildə göstərir. Rusiya nə qədər çoxqütblü dünyadan danışsa da, fakt budur ki, döyüş meydanında və siyasi cəbhədə o, həqiqətən də təkdir. I və II dünyaya müharibələrində SSRİ-nin ABŞ, Böyük Britaniya və başqaları kimi müttəfiqləri vardı. İndi Koreyaya, qismən də Çinə arxalanır. Amma heç biri real mənada onunla birlikdə Qərbe qarşı müharibə aparmır. Lavrovun “zəifliyə yol vermək olmaz” sözləri isə Kremlin daxilində artan narahatlığın göstəricisidir”.

Politoloq deyib ki, müharibənin uzanması Moskva üçün həm riskdir, həm fürsətə çevrilə bilər: “Risk odur ki, Rusiya iqtisadiyyatına

ruhlması, Avropada populist dalğanın güclənməsi Kremlin gözləntilərinə uyğun yeni şərtlər yarada bilər. Ukrayna üçün isə zaman daha da amansızdır. İnfrastruktur dağıdılır, insan resursları tükənir, iqtisadiyyat hərbi asılılıq vəziyyətindədir. Zaluynin “yalnız qanunlar işləyir” dediyi də budur ki, resursları və iradəsi güclü olan tərəf uzun müharibədə üstünlük qazanır”.

Politoloq hesab edir ki, ABŞ Prezidenti Donald Trampın Putinə verdiyi möhlət müddətini qısaltması və Zelenskiyə alternativ kimi Zaluynin adının hallanması isə göstərir ki, Ukrayna məsələsi Qərbdə də artıq daxili siyasi mübarizənin alətinə çevrilib: “Bu isə Kiyevin qarşısında Qərb dəstəyi ilə bağlı suallar yaradır. ABŞ-ın yeni administrasiyası Ukraynanı necə görür? Zaluynin sözləri bir az da bu qeyri-müəyyənlikdən doğur. Müharibə o zaman bitəcək ki, tərəflərdən biri və ya hər ikisi öz maksimum hədəflərinin mümkün olmadığını anlayıb minimal nəticəyə razılaşıb. Zaluynin və Lavrovun çıxışları isə göstərir ki, hələ bu mərhələyə gəlinməyib: Kiyev tam qələbədən, Moskva isə Qərbi geri çəkilməyə məcbur etməkdən vaz keçməyib. Zaluyn mesaj verir ki, Ukrayna yalnız müttəfiqlərin oyun planına güvənməsin, öz müstəqil yolunu müəyyənləşdirməlidir. Lavrov isə etiraf edir ki, Kreml bütün Qərblə müharibə aparmaq məcburiyyətində qalıb və bu, Rusiyanı həm psixoloji, həm də siyasi baxımdan ağır vəziyyətə salır. Bir sözlə, bu müharibə yalnız tankların və raketlərin qarşıdurması deyil, həm də geosiyasi iradələrin müharibəsidir. Və bu iradə sınımayınca, savaş bitməyəcək”.

✉ **EİSƏN MƏMMƏDƏLİYEV,**
Musavat.com

AzTV-nin sabiq sədrinin qardaşı oğlu milyonları hara ötürdüyünü məhkəmədə açıqladı

Bakı Ağır Cinayətlər Məhkəməsində hakim Aytən Əliyevanın sədrliyi ilə Nizami Alışanın cinayət işi üzrə növbəti məhkəmə prosesi keçirilib. “Yeni Musavat” xəbər verir ki, prosesdə Nəqliyyat və Rabitə Nazirliyinin mütəxəssisi məhkəməni və tərəfləri maraqlandıran sualları cavablandırılıb.

Ötən proseslərdən birində mütəəhim Nizami Alışan Investaz.com saytında profilinin olduğunu bildirib, əlavə edib ki, Yeni Zelandiyada ünvanı olan şirkətə məxsus saytdakı profili bloklanıb.

Hakim mütəəhssisdən profilin blokdan çıxarılmasının mümkünlüyü barədə soruşub. Mütəəhssis deyib ki, profil admin tərəfindən bloklansa, onun bərpası mümkün olmayacaq. “Amma domenin qeydiyyatını müəyyən etməklə, məhkəmə qərarı ilə müəyyən tədbirlər görmək olar. Bu şirkətin adminin Azərbaycanda olması da mümkündür”.

Hakim mobil operatora ünvanlanan sorğunun cavabını elan edib. Sorğuda Nizami Alışanın 9 aprel 2024-cü ildə harada olması ilə bağlı anten məlumatları yer alıb.

Mütəəhimin vəkili Samir İsayev vəsatət verərək invest.az-ın idarə heyətinin üzvü Ceyhun İbrahimovun əlavə şahid qismində dindirilməsini istəyib.

Nizami Alışan vəsatəti müdafiə edib, bildirib ki, Ceyhun İbrahimovu 20 ilə yaxındır tanıyır. Onun sözlərinə, həm Ceyhun, həm də Rövşenlə əlaqəsi olub: “Mənim kuratorum Rövşen müəllim idi. Pulların Yeni Zelandiya göndərilməsindən onların xəbəri var. Ceyhun müəllim invest.az vasitəsilə pulların göndərilməsini təsdiqləyə bilər”. Məhkəmə vəsatəti təmin edib.

İttihama görə, Nizami Alışan Babək Məmmədzaadənin 1 milyon 300 min, Zeynal Usubovun 945 min, Yadiqar İsmayılovun isə 200 min dollar pulunu yuxarıda qeyd edilən vasitə ilə dələduzluq edərək ələ keçirib. Hazırda fərdi sahibkar kimi fəaliyyət göstərən zərərçəkənlərə dəymiş ziyan ümumilikdə 2 milyon 445 min dollar edir. Bu cinayətin üstü Daxili İşlər Nazirliyinin (DİN) Kibercinayətkarlıqla Mübarizə Baş İdarəsi tərəfindən açılıb. Müştərilərinin xüsusi ilə külli miqdarda pulunu ələ keçirən Nizami Akif oğlu Alışan cinayət məsuliyyətinə cəlb edilib. Onun barəsində həbs-qətimkan tədbiri seçilib.

İbtidai istintaq dövründə zərərçəkmişlərin hamısı Nizami Alışanla üzləşdirilib.

Zərərçəkmişlərdən biri də “Aztelekom” MMC-nin sabiq baş direktoru Məhəmməd Məmmədovun oğlu Babək Məmmədzaadədir. Zeynal Usubov əvvəllər prokurorluq orqanlarında işləyib, Nərimanov rayon prokurorunun müavini olub. O, 2023-cü ilin aprelində prokurorluq orqanlarından xaric edilib.

Xatırladaq ki, ötən ilin yayında Zeynal Usubovun Bakıda yerləşən “Hollivud” restoranında bıçaqlanması barədə məlumatlar yayılıb. Z. Usubov məsələ ilə bağlı verdiyi açıqlamada həmin xəbərlərin yalan olduğunu bildirib.

Qeyd edək ki, Nizami Alışan AzTV-nin keçmiş sədri Arif Alışanovun qardaşı oğludur. Onun 4 il əvvəl vəfat etmiş atası Akif Alışanov da yüksək vəzifələrdə çalışıb. O, uzun illər polkovnik rütbəsi ilə Sumqayıt Mühafizə İdarəsinin rəisi işləyib. Sonuncu dəfə isə Müdafiə Sənayesi Nazirliyinin Mühafizə və təhlükəsizlik şöbəsinin rəisi kimi fəaliyyət göstərmiş. Nizaminin qayınatası isə hazırda Amerikada yaşayan müğənni Elariz Məmmədov oğludur.

Növbəti proses iyulun 31-nə təyin olunub.

□ **E.MƏMMƏDƏLİYEV,**
Musavat.com

Robot hakimlər, ağıllı məhkəmələr - tanınmış vəkil “qaçılmazdır” deyir

Süni intellekt (Sİ; ing. artificial intelligence, abr. AI) texnologiyası cəmiyyətin müxtəlif sahələrinə sürətlə nüfuz etdiyi kimi, ədalət mühakiməsi sahəsində də geniş imkanlar açır. Əhali sayının artması, hüquqi münasibətlərin mürəkkəbləşməsi və məhkəmə işlərinin həcmindəki kəskin artım fonunda ənənəvi məhkəmə sistemləri iş yükünün öhdəsindən gəlməkdə çətinlik çəkir. Bu kontekstdə süni intellektin ədalət mühakiməsində tətbiqi həm hüquqi, həm texnoloji, həm də etik baxımdan aktual və qaçılmaz məsələ kimi meydana çıxır. Bəs ədalət mühakiməsində bunun tətbiqi nə dərəcə realdır?

Tanınmış vəkil Cavad Cavadov “Yeni Musavat”-a açıqlamasında deyib ki, süni intellektin ədalət mühakiməsində tətbiqi nəinki mümkündür, artıq qaçılmazdır: “Bununla bağlı milli qanunvericiliyin hələ də olmaması ciddi boşluqdur. Məhkəmə hakimlərinin iş yükünün azaldılması, prosessual səmərəliliyin artırılması və vətəndaşların ədalətə çıxış imkanlarının genişləndirilməsi üçün Sİ-nin tətbiqi zəruridir”.

Cavad Cavadov deyib ki, 2017-ci ildən bəri Çində bir sıra “ağıllı məhkəmə” layihələri həyata keçirilir: “Çində artıq “Süni İntellekt əsaslı hakimlər” və “Smart məhkəmələr” mövcuddur. Bu layihə artıq Hangzhou İnternet Məhkəməsi artıq süni intellektlə təchiz olunmuş sistemlər vasitəsilə həyata keçirilir: sənəd yoxlaması və sübutların avtomatik sinxronizasiyası, təyin olunmuş vaxtda virtual məhkəmə iclasları, texniki məsələlər üzrə avtomatlaşdırılmış qərar layihələri kimi prosesləri yerinə yetirir. Hətta bəzi mülki işlərdə sistemin çıxardığı qərarlar insan hakimin yekun təsdiqindən sonra hüquqi qüvvəyə minir”.

Cavad Cavadov deyib ki, Avropa İttifaqının qabaqcıl rəqəmsal ölkələrindən olan Estoniya 2019-cu ildən bəri müəyyən məbləği aşmayan borc və mülki mübahisələr üzrə süni intellektin qərar çıxarması imkanlarını tətbiq edir: “Bu sistem yalnız faktlara əsaslanan sadə mübahisələrə aiddir və apelyasiya imkanları saxlanılır. ABŞ-da süni intellekt əsaslı risk qiymətləndirmə alətləri, xüsusən “COMPAS” cəzaların təyini və təqirləndirilən şəxsin yenidən cinayət törətmə riskinin qiymətləndirilməsində istifadə olunur. Lakin bu sistemin qərəzli nəticələr verdiyi (etnik mənsubiyyətə görə qeyri-mütənəib proqnozlar) iddiaları ciddi etik və hüquqi müzakirələrə səbəb olmuşdur. Avropa Şurası süni intellektin tətbiqi zamanı “fərdin insan kimi dəyərini və hüquqlarını əsas götürən” prinsiplərə riayət edilməsini tələb edir. Avropa İnsan Hüquqları Məhkəməsi (AİHM) hələ ki ilə bağlı birbaşa işə baxmasa da, “ədalətli məhkəmə araşdırması hüququ” (Maddə 6) bu texnologiyanın istifadəsində əsas hüquqi ölçü kimi qalır. Lakin süni intellektin tətbiqi zamanı aşağıdakı hüquqi və etik məsələlər xüsusi diqqət tələb edir”.

Cavad Cavadov

Bəs Sİ-in qərarına görə kim məsuliyyət daşıyacaq? Hakim, proqramçı, yoxsa sistemin özü?

Cavad Cavadov deyir ki, alqoritmlərin necə işlədiyi, qərarın necə formalaşdığı vətəndaş üçün anlaşılan olmalıdır. Alqoritmlərdə strukturlaşdırılmış və ya strukturlaşdırılmamış qərarın qarşısı necə alınacaq sualı da açıqdır. Prosessual hüquqlara gəldikdə isə avtomatlaşdırılmış qərarların mübahisələndirilməsi və apelyasiya mexanizmləri təmin edilməlidir: “Azərbaycan Respublikasının qanunvericiliyində süni intellektin məhkəmə sisteminə tətbiqi ilə bağlı xüsusi normativ aktlar mövcud deyil. Lakin informasiya texnologiyalarının dövlət idarəçiliyində və elektron məhkəmə sistemlərində tətbiqi sahəsində müəyyən irəliləyişlər var. Məsələn, “Elektron məhkəmə” portalı və məhkəmə bildirişləri elektronlaşdırılıb. Bu əsasda aşağıdakı təkliflər aktuallaşır - normativ bazanın, o cümlədən müvafiq təlimatların, hazırlanması, pi-

lot layihələr (məsələn, kiçik iddialar, icra işləri və ya müəyyən növ inzibati mübahisələr üzrə) icraya başlanması.

Son olaraq qeyd edim ki, süni intellektin ədalət mühakiməsində tətbiqi artıq texnoloji seçim deyil, strateji zərurətdir. Bununla bağlı milli qanunvericiliyin formalaşdırılması və xarici təcrübənin öyrənilməsi dövlətin hüquqi islahat gündəmində əsas yerlərdən birini tutmalıdır. Ədalət mühakiməsinin keyfiyyətini və əlçatanlığını artırmaq üçün texnologiya ilə hüququn tarazlaşdırılması və şəffaf integrasiyası vacibdir.

İnam Kərimovun Ali Məhkəmənin sədri seçilməsindən sonra məhkəmə sisteminin, o cümlədən elektron məhkəmə infrastrukturunun Ədliyyə Nazirliyindən asılılığının aradan qaldırılması təqdirləyici addımdır və bu, bizim illərlə müzakirə etdiyimiz əsas mövzulardan biri olub. Bu dəyişiklik ədalət mühakiməsində yeni, innovativ metodların tətbiqini daha da asanlaşdırır”.

□ **E.MƏMMƏDƏLİYEV,**
Musavat.com

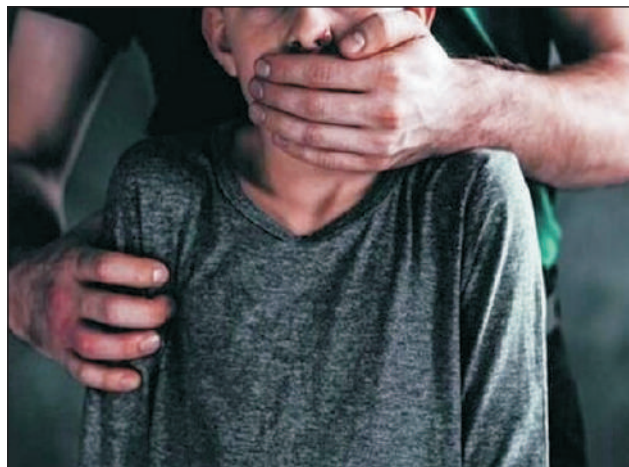
Manyak hərəkətləri edən 37 yaşlı kişi niyə cəza almadı? - səbəb

37 yaşlı şəxs 13 yaşlı oğlan uşağına qarşı seksual xarakterli zorakılıq hərəkətləri edib. Araşdırma zamanı 37 yaşlı şəxsin əqli probleminin olduğu müəyyən edilib.

“Yeni Musavat” xəbər verir ki, hadisə Ağsu şəhərində baş verib.

Şəhərdəki internet klublarından birinə gedən 13 yaşlı oğlan orada olan 37 yaşlı Nəcəf tərəfindən seksual xarakterli zorakılıq hərəkətlərinə məruz qalıb. Hadisədən uşağın anası xəbər tutub. O, internet-klubun yaxınlığındakı mağazalardan birində çalışmış. Qadın işdə olan zaman uşağı da internet-klubda oyun oynayırmış.

Hadisə günü qadın internet-kluba gələn zaman oğlunun əsas zəldə olmadığını görüb. Oğlunun harada olduğu

nu soruşduqda ona bildirilib ki, oğlu ikinci kabinetdədir. Qadın kameraya baxan zaman oğlunun ikinci kabinetdə tanımadığı şəxsin qucağında olduğunu görüb. Həmin şəxs uşağı qarşı seksual xarakterli zorakılıq hərəkətləri edirmiş. Bundan sonra qadın polisə məlumat verib.

Təqsirləndirilən şəxs və qanuni nümyəndəsi ittihamı qəbul etməyib. Onlar bildiriblər ki, uşaq təqsirləndirilən şəxsin qucağında olsa da ona qarşı heç bir zorakılıq hərəkətləri edilməyib.

Araşdırma zamanı 37 yaşlı şəxs törətdiyi əməldə təqsirli bilinib.

Təqdim edilən arayışla təqsirləndirilən şəxsin “Ağsu Rayon Mərkəzi Xəstəxanası” publik hüquqi şəxsə “Oliqofreniya orta ifadəli debillik dərəcəsində davranış pozğunluğu” diaqnozu ilə qeydiyyatda olduğu məlum olub.

Məhkəmə istintaqı zamanı tədqiq edilmiş kompleks stasionar məhkəmə psixiatrik və psixoloji ekspertizasının rəyi ilə Nəcəfdə “Yüngül dərəcəli əqli gerilik (orta debillik dərəcəsində oliqofreniya), davranış pozuntulan” formasında xroniki psixi patologiya müəyyən edilib.

Rəyə əsasən təqsirləndirilən şəxs cinayət əməlini törətdikdən öz hərəkətlərinin faktiki xarakterini və ictimai təhlükəliliyini dərk etmək, habelə onları idarə etmək iqtidarında olmayıb. Buna görə də anlaşıqsız hesab olunub.

Hökmə əsasən təqsirləndirilən şəxs cinayət məsuliyyətiindən və cəzadan azad edilib. Onun barəsində tibbi xarakterli məcburi tədbir təyin edilib.

□ **İLKİN,**
“Yeni Musavat”

İranın “Mehr” xəbər agentliyi Rusiyanın Azərbaycana qarşı atdığı addımlar və bunun nəticələri ilə bağlı təhlil materialı dərc edib. Tribuna.info.az xəbər verir ki, “Qafqaz böhran asanasındadır; Moskva ilə Bakı arasındakı gərginlik nə qədər davam edəcək?” başlıqlı yazıda bir sıra detallara toxunulub.

Agentlik dərc etdiyi məqaləsində qeyd edir ki, mövcud vəziyyət ikitərəfli münasibətlərin və Qafqaz regionunun gələcəyini qeyri-müəyyənliyə sürükləyib. “Diplomatik mübahisələrdən tutmuş media toqquşmalarına, hərbi insidentlərdən tutmuş təhlükəsizlik toqquşmalarına qədər bütün bunlar iki ölkə arasında münasibətlərdə dərin və genişlənən çatlardan xəbər verir”.

Agentlik yekunda əlavə edib ki, iki ölkə arasında münasibətlər “idarə olunan rəqabət” dövrünə qədəm qoyacaq.

İran mediasının yazdığılarında nə qədər həqiqət payı var? Moskva Bakını itirirmə, yoxsa geridönüş mümkündür?

Siyasi təhlilçi Sona Əliyeva “Yeni Müsavat”a açıqlamasında bildirib ki, İran Rusiyanın Azərbaycanı itirməsinə üzülür: “Əgər bu, beş il öncə baş versəydi, bəlkə də Tehrandakı molla rejimi ən pis halda buna sevinərdi. İndi regionda vəziyyət fərqlidir. Rusiya və İran məcburi müttəfiqə çevrilib. Ukrayna-Rusiya və İran-İsrail savaşları Tehranla Moskvanı eyni hava balonundan nəfəs almağa təhrik edir. İran hələ də Azərbaycanın Qarabağ məsələsini həll etməsini həzm edə bilmir. Çünki Bakı 35 illik problemi həll etməklə nəinki Rusiyanın, həm də İranın təsir dairəsindən tamamilə uzaqlaşmaqdadır. Rusiya Azərbaycanı əslində 2 il öncə, rus sülhməramlı kontingenti Xankəndini tərk edərkən itirib. Artıq geriye yol yoxdur. Azərbaycan indi Qərblə yaxınlaşır. Əslində

Bakı yeni siyasi həmlə ilə Türk Birliyinin daha da güdrətlənməsi və üçüncü qütbə çevrilməsi üçün vaxt udmağa çalışır. Azərbaycan İran və Rusiya ilə məsafəli davranaraq tarixi şansını reallığa çevirməyə, hər iki qonşusunun üzərində müəyyən diplomatik hakimiyyət qazanmağa səy göstərir. Hətta bir sıra hallarda Ankara-Bakı tandemi ilə bu, mümkünə də çevrilir. Rusiya Ukrayna bataqlığında çabalayır. Necə deyirlər, bu xəmir hələ çox su aparacaq. Düşünürəm ki, Rusiyadakı millətçilərin anti-azərbaycanlı şüarları da bir çox nüanslardan xəbər verir. Artıq Dərbəndin etnik əhalisi olan azərbaycanlılarla bağlı skin-hedlərin hədyan çıxışları da Kremldən verilən sifarişdir. Ruslar Azərbaycanı öz təsir dairəsinə qaytarmaq üçün müəyyən çirkin oyunlara əl atırlar. Ancaq bu, heç bir fayda verməyəcək. Bakının irəlilədiyi siyasət qatırı indi bütün dünyanın əsas oyunçularını meqalayihələrə doğru aparır. İran və Rusiya isə köhnə imperiya təfəkküründən əl çəkmək istəmir. Onlar anlamalıdır ki, Rusiya və İran artıq öz bölgələrində dublyor oyunçulardır. Rusiya nəinki Bakını, hətta İrəvan və Tiflisi də itirəcək”.

“Atlas” Araşdırmalar Mərkəzinin rəhbəri Elxan Şahinoğlu bu gedişlə Rusiyanın bütövlükdə Azərbaycanı itirəcəyini düşünür: “Prezident İlham Əliyevin Şuşa Qlobal Media Forumundakı çıxışından aydın oldu ki, rəsmi Bakı Rusiya raketini vurulan AZAL təyyarə-

İrandan ilginclik iddia: “Rusiya Azərbaycanı tamamilən itirir...”

Cənub qonşumuz mövcud durumdan razı deyil; “Rusiya Azərbaycanı əslində 2 il öncə itirib”

sine görə beynəlxalq ədliyyə sistemində müraciət hazırlayır. Moskva Bakıya başqa seçim qoymadı. Kreml İlham Əliyevin səsləndirdiyi tələbləri heç birini yerinə yetirmədi, qəzadan ötən 7 ayda günahını etiraf etmədi, təyyarəni vuranları cəzalandırmadı, qurbanların və ya rəhbərlərin ailələrinə təminat ödəmədi. İlham Əliyev bu olayın üstündən sükutla keçməyəcə-

yini bir daha bəyan etdi. “7 aydır ki, biz cavab ala bilmirik” deyən dövlət başçısı Rusiya tərəfinin hər dəfə təkrarladığı “təhqiqat davam edir” cavabının məntiqsizliyinə işarə etdi. Kremlin 7 ay sonra fikrini dəyişəcəyini, yeni İlham Əliyevin haqlı tələblərini yerinə yetirəcəyini proqnozlaşdırmaq mümkün deyil. Rusiyanı idarə edənlərin üzr istəmək ənənəsi yoxdur. Halbuki Kreml

vurulan təyyarə ilə bağlı üzərinə düşənləri etsəydi, iki ölkə arasındakı münasibətlər bugünkü gərgin vəziyyətə sürüklənməzdi. Kreml bilərəkdən Azərbaycanla münasibətlərdə gərginlik xəttini seçib, adını da qoyublar guya “Türkiyə və Böyük Britaniya kəşfiyyatı Rusiyanı Cənubi Qafqazdan sıxışdırmağa çalışır”. Halbuki Vladimir Putinin, yumşaq desək, yanlış davranışı

azərbaycanlı həmkarıyla 2022-ci ilin fevralında imzaladığı strateji tərəfdaşlıq sazişinin üstündən xətt çəkdi. İlham Əliyev Şuşa forumunda ukraynalı jurnalistin “Ukraynaya nə məsləhət görürsünüz?” sualına konkret cavab verdi: “İşğalla barışmayın!” Dövlət başçısı bir neçə il əvvəl ona verilən oxşar suala eyni cavabı vermişdi. Təyyarə faciəsi yaşanmasaydı belə, rəsmi Bakının mövqeyi eyni olacaqdı. Azərbaycan üçün ərazi bütövlüyü həssas məsələdir. Rusiyanın indiki şovinist hakimiyyəti qonşularıyla, o cümlədən Azərbaycanla bərabərhüquqlu münasibətlər qurmaq istəmir. Kreml köhnə imperiya ənənəsini davam etdirməyə çalışır. Ancaq bugünkü realıq fərqlidir. Rusiyaya qonşu dövlətlər, o cümlədən Azərbaycan kifayət qədər müstəqil siyasət yürüdürlər. Rusiyanın Azərbaycana təzyiqi nəticə verməyəcək. Biz Rusiya ilə normal qonşuluq münasibətlərinin tərəfdarıyıq. Ancaq əgər Kreml normal qonşuluq münasibətləri əvəzinə təzyiq və təxribatlara üstünlük verməkdə davam edərsə, bütövlükdə Azərbaycanı itirəcək”.

□ **Cavanşir ABBASLI, “Yeni Müsavat”**

Paşinyan məzuniyyətdən qayıtmaya bilər? - Bakıdan baxış

Nə qədər qərribə görünərsə də, Putin erməni baş naziri iqtidarda qoruyur; “Nikolu qarşıda qayğılı günlər gözləyir”

“Yeni Müsavat”ın xəbər verdiyi kimi, Ermənistan baş naziri Nikol Paşinyan Rusiyaya səfərindən dərhal sonra təzədən məzuniyyət götürüb. Rəsmi məlumata görə, bu dəfə o, 28 iyuldan 15 avqustədək işə çıxmıyacaq.

Baş nazir 18-23 iyul aralığında da məzuniyyətdə olub. Ən maraqlısı Paşinyanın Altaydan gələn kimi ikinci dəfə və daha uzun müddətə istirahətə yollanmasıdır. Ona görə ki, hazırda İrəvan-Moskva münasibətləri tarixində bəlkə də ən gərgin, ən kritik dövr yaşanır.

Üstəgəl, Altay səfəri öncəsi və ondan sonra Rusiya Gümrüdəki 102 sayılı hərbi bazaya hərbi yüklər daşımağa davam edib. Bütün bunlar həm də Ermənistanda hakimiyyət əleyhinə, Moskvaya bağlı qüvvələrin xeyli fəallaşdığı dövrdə baş verir. Söhbət kilsədən, radikal-revanşistlərdən, separatçı ünsürlərdən, Kremlin “5-ci kolonu”ndan, həbsə atılan oligarx Samvel Karapetyan çaplı “desantlar”dan gedir.

Odur ki, sual yaranır: Putin Paşinyanı arxayın edib, ona məzuniyyət “xeyir-duası” verib? Yoxsa Paşinyan siyasi

mühacirətə hazırlaşır? O, məzuniyyətdən qayıtmaya bilərmi?

Hakim Yeni Azərbaycan Partiyasının parlament təmsilçilərindən olan Vüqar İsgəndərov “Yeni Müsavat”a açıqlamasında qarşıdakı zamanda erməni baş naziri Çetkinin günlərin gözlədiyini qeyd etdi: “Rusiya qayıdan kimi Paşinyanın yenidən məzuniyyət götürməsi, əlbəttə ki, bir neçə sual meydana gətirir. Hazırda İrəvan-Moskva münasibətlərinin tarixində bəlkə də ən

gərgin, ən kritik dövr yaşanır. “Qərbin adamı” adlandırılan Paşinyanın siyasi gedişləri şimal qonşumuzu narahat edir. Bəzi analitiklər hazırkı vəziyyətdə Paşinyanın mühacirətə getməsi barədə də fikir yürüdürlər. Çünki belə bir kritik vəziyyətdə baş nazirin ardıcıl məzuniyyət götürməsi “Antalya tətili”nə oxşayır. Əslində Nikol Paşinyanın məzuniyyətə çıxması, görünür, heç də istirahət üçün deyil. Onu qarşıda qayğılı günlər gözləyir. Gərgin keçəcək seçkiyə artıq hazırlıqlar başlayıb. İnən-

dinci deyil ki, Putin tərəfindən Rusiya baş naziri Mişustinlə görüş zamanı Paşinyana hansısa bir vədlər verilsin. Hər halda, Paşinyan da Rusiya ilə münasibətlərin tam qırılmasını istəmir. Çünki Paşinyan hər dəfə Rusiyaya “diş göstərmək” istəyəndə Rusiya da buna cavab verir. Altay səfəri öncəsi və ondan sonra Rusiya Gümrüdəki 102 sayılı hərbi bazaya hərbi yüklər daşımağa davam edib. Bu bazada hərbi gücün artırılması da Rusiyanın narahatlığının göstəricisidir. Bütün bu ad-

dımlardan isə Paşinyan narahat olmaya bilməz. Bu baxımdan Rusiya ilə münasibətləri tam bitirmək də ağlısızlıq olar. Paşinyan müəyyən qədər Rusiya ilə münasibəti saxlamaq istəyir. Çünki məlum məsələdir ki, Rusiyanın Ermənistanın ictimai-siyasi həyatına müdaxilə edə biləcək gücü var. Hələ də Rusiyanın bu ölkədə güclü tərəfdarları mövcuddur. Revanşist kəsim, Daşnaksütyun və digər partiyalar, kilsə, hər biri Rusiyaya bağlı şəxslərdən ibarətdir. Əsasən də həbsə atdığı Samvel Karapetyanın siyasi qüvvə, hərəkət yaratmaq cəhdləri hiss olunur ki, artıq Paşinyan üçün baş ağrısıdır. Kremlin “5-ci kolonu”nun aktivləşməsi ölkədə qarışıqlıq yarada bilər. Bütün bu aktivləşmələr isə, əlbəttə, gözdən yayınmır. Hər halda, Paşinyan məzuniyyətdən qayıdacaq. O istirahətə çıxmaqla həm güc toplayır, həm də bir növ bu günlərdə kənarda qalaraq komandanın nəbzini yoxlayır. Üzü payıza, hər halda, komandada dəyişikliklərin olunması gözləniləndir”.

Ədalət, Hüquq və Demokratiya Partiyası sədrinin müavini, politoloq Niyaməddin Orduxanlının fikrincə, Paşinyanın hökumət başçısı kimi qalması Putinə sərfəlidir: “Bu gün Ermənistanın baş naziri Nikol Paşinyanın hakimiyyətdə qalması Rusiyanın, konkret olaraq Vladimir Putinin birbaşa maraqlarına cavab verir. Paradoksalıq ondadır ki, Paşinyanın hakimiyyətdə qalması həm də Amerikanın və Qərbin maraqlarına cavab ve-

rir. Paşinyan hakimiyyətə gələndən sonra Rusiya ilə Ermənistan arasında ticari əlaqələrin həcmi 14 dəfədən artıq olub. İndi təsəvvür edin, Ermənistanda hakimiyyətdə radikal-revanşistlər, birbaşa Rusiyanın təsirində olan Köçəryan-Sərkisyan cütüylü idi. Bu zaman Amerika Ermənistana da Rusiya kimi ən ağır sanksiyalar tətbiq edə bilərdi. ABŞ Paşinyana göstərdiyi diqqəti və qayğıyı Köçəryanə göstərərdi? Əlbəttə ki, yox! Amerika Ermənistana Rusiyanın ən yaxın müttəfiqi kimi sanksiyalar tətbiq edərdi. Bütün bunları Putin dəqiqliyi ilə hesablayır. Bu və ya digər səbəblərə görə hələ ki Paşinyanın hakimiyyətdə qalması Putini qane edir. Paşinyan da bir sıra məsələlərdə Putinin tapşırıqlarını yerinə yetirir. Əvəzində Rusiyanın enerji ehtiyatlarını, qazını, neftini çox ucuz qiymətə əldə edir. Həmçinin Paşinyan bununla yanaşı həm Avropanın, Qərbin, həm də ABŞ-ın maddi və digər dəstəyini qazanır. Biz bir faktı da unutmamalıyıq. Gümrüdə bazada Rusiyanın 8 mindən artıq əsgəri var. 1999-cu ilin oktyabrında Ermənistan parlamentində Rusiya əleyhdarı olan spiker Karen Demirciyanın və baş nazir Vazgen Sarkisyanın parlamentin iclasında güllələnəməsi hadisəsini də unutmamaq olmur. Paşinyan bu tarixi çox yaxşı bilir. O özünün və komandasının belə bir aqibətlə üzləşə biləcəyini istisna etmir”.

□ **Cavanşir ABBASLI, “Yeni Müsavat”**

Suyun üstündə yatan agent

Zamin Hacı
 zaminhaci@gmail.com

"Suya versin bağışan gülzarı, zəhmət çəkməsin,
 Bir gül açılmaz üzün tək, versə min gülzarə su".

(Füzuli)

Qarğıdalı alıb dənizə yaxın oturun, təzə xəbər var: Rusiyanın ölkəmizdəki növbəti təsir agentini aşkar edilib, bu, sayın (bəlkə də uvajayemiy yazmaq məntiqlidir) Oqtay Əsədov imiş. Bu haqda sensasiya informasiyanı Day.az saytı ortaya çıxarmışdır.

Beləliklə, "niyə qanunlarımız işlək deyil, niyə su tapılır" tipli sualların cavabı aydın oldu. Axı hörmətli Oqtay müəllim qabaqlar uzun müddət su idarəsinin və parlamentonun müdiri işləmişdir. Ax, ax... Qəsdən dövlətçiliyə zərbə vurur, Putinin dəyirmanına su axıdır.

Onun bədnam əməlləri üzündən bu yay da jurnalistlər fısıldayan krantları, quru çaynikləri, mikrorayonun, Yeni Günəşlinin qızlar bulağından səhəngdə su daşıyan səvi boylu gözəlləri nümayiş etdirdi. Üstəlik, işin dini motivləri də öz-özünə yaranmışdı, Aşura günlərində təşnə könümüzü sızıldadır, qədim əhvalatı canlı şəkildə yaşayırdıq.

Bir vətəndaşın efridə söylədiyi bu cümlə isə xüsusi diqqətimi çəkdi: "Əl-üzümüzü yumağa su tapmırıq". Niyə yuyursan ki? Qoy üzündəki vətən tərəvəti itməsin. Əsas Oqtay müəllimin əl-üzünü yumaqdır. Bunu vaxtında bacarmışıqsa, xoşbəxtliyin düsturunu kəşf etmişdik. (Son cümlədə məni isti vurduğu üçün ağzıma gələni yazdım, üzrlü sayın). Əlbəttə, deyilə bilər ki, Oqtay müəllim çoxdan çıxarılıb, bəs su niyə gəlmir? O cümlədən qanunlar artıq qüvvəyə minməli idi, lakin hələ də qüvvə qanunları minir. Ancaq məsələ belə sadə olsaydı nə vardı? 200 illik Rusiya imperiyasının agentlərini 2 ilə, lap eht 20 ilə təmizləmək istəyirsiniz?

Yavaş-yavaş, inşallah, düzələcək. Artıq bunun əlamətləri hiss edilir. Məsələn, Səbəylə parkının girişində yolda balaca dəşik əmələ gəlmiş. İki dəfə ora hansısa qadın düşüb ayağını sındırıbmış. (Ya da iki ayrı-qadın düşüb - xəbəri hazırlayanın ana dili savadı deşiyə düşdüyü üçün bunu dəqiq qana bilmədik). Problem əlaqədar orqanlara çatdırılan kimi deşiyi yamayıb, üzərinə hələ çinqil tökmüşlər. Artıq Bakıda başqa qalaktikalara açılan qara dəliklərdən biri aradan qalxıb.

Ola bilsin, uzaylılar da həmin deşikdən bizə qonaq gələcəkdə, qəzetdə uzaylıların səfəri barədə xəbər verilibdir. Lakin uçan boşqablara tökməyə əlavə suyumuz yoxdur, zəhmət olmasa, yayda gəlməsinlər. Atalar demişkən, qonaq əzizdir, terbiyəsi özündən əzizdir. Əvvəl evin vannası, sonra boşqabın içi. Qızı ver uzaylıya, qalar evdə, ya jurnalı gedər, ya Rusiyanın təsir agentinə. Belə müdrik kəlamlarımız çoxdur, hamısını indi yazsam, növbəti dəfə köşə quruyar.

Halbuki Oqtay müəllim vəzifədə qalsaydı, o deşiyə çinqil doldurmağa, durbaya paz çalmağa adam tapılmazdı.

Bu cür əməli fəaliyyət başqa sahələrdə də özünü göstərir. Həmin yazıda Rusiyanın daha bir agentinin Əbülfəş Qarayev olduğunu yazmışdılar. (Əbülfəş müəllim indiyə qədər bir neçə dəfə ifşa olunub, həтта bir dəfə gizli parolu ələ keçirmək üçün yemışdi, ona görə çox sensasiya deyildir). Həqiqətən, Əbülfəş müəllim bizim mədəniyyət nazirimiz işləyəndə Moskvada balıq, xərçəng alveri ilə də məşğul olurdu. Burada istər-istəməz məşhur təmsil yada düşür. Orada balıq arabası suya, xərçəng quruya, ördək havaya dartırdı, nəticədə andır tərpenmirdi. Abbas Səhət Kırılovun həmin təmsilini belə tərcümə etmişdir: "Ördəyin meyli göyə uçmaq idi, Balığın qəsdı suya qaçmaq idi". Kırılovun rus olduğunu, bizim əhvalatda ördəyin çatışmadığını görürük, deməli, Qarayev günahkardır. Onun mədəniyyət sahəsində pis fəaliyyəti üzündən təzəlikcə bir aktyor corab satırdı. Mədəniyyət İncəsənət Universitetinin saytında isə uzun illər Mədəniyyət Nazirliyində şöbə müdiri çalışmış Əliqismət müəllimin ismi-şərifini "Elizabet" kimi yazmışdılar.

Əlbəttə, corab satmaq ayıb deyil, ayıb vətəni satmaqdır! Yazını da eht bu nikbin notlarla bitirirəm. Həqiqətən Putin inqışları heç vecinə almır.

Türkiyə İDEF 2025 sərgisində yerli istehsal nümunəsi olan yeni silah-sursat və hərbi texnologiyalar təqdim edib. Qardaş Türkiyənin nümayiş etdirdiyi "Çelik Kubbe sistemləri", "Tayfun BLOK 4" ballistik raketləri və "HAYALET-2" bunker bombası bütün dünyada böyük marağa səbəb olub.

Hansının ki, ABŞ-ın ötən ay İranın nüvə obyektlərinə atdığı bombalardan daha dağıdıcı olduğu üzə çıxıb.

Ümumiyyətlə, son illər həm Türkiyə, həm də Azərbaycan öz hərbi sənayesini gücləndirməkdə və daha da şaxələndirməkdədir ki, bu da hər iki türk dövlətinin artan müdafiə gücündən xəbər verir. Türkiyə və Azərbaycanın müdafiə sənayesinin sürətli inkişafı onların hərbi təchizat baxımından xarici dövlətlərdən asılılığını kəskin azaldır, onlara öz müdafiələrini daxili resursları hesabına formalaşdırmağa imkan verir.

Türkiyənin təqdim etdiyi yeni texnologiyalar isə kifayət qədər güclü silahlardır. Söhbət "Tayfun BLOK 4" ballistik raketləri və "HAYALET-2" bunker bombasından gedir. Əslində müttəfiqliyimizi nəzərə alsaq, eht bu silahların Azərbaycanın hərbi arsenalında olduğunu da söyləmək mümkündür. Üstəlik, Şuşa Bəyannaməsi var və hər hansı hərbi təhdid olarsa, Türkiyə bu silahlardan düşmənimizə qarşı istifadə edə bilər.

Azərbaycan qardaş ölkədən bu texnologiyaları gələcəkdə ala da bilər. Ölkəmizə qarşı təhdidləri, regionda təhlükəsizliklə bağlı risklərin qaldığını nəzərə alsaq, hərbi potensialımızı gücləndirməyə hər zaman ehtiyac var. Çünki Ermənistanla sülh müqaviləsi imzalanmayıbsa, deməli, münaqişəli vəziyyət davam edir. Həmçinin şimaldan ölkəmizə hədəyən yağmaqdadır. Hətta bu günlərdə bir başıpozuq rusiyalı fəal Bakını bombalamağa çağırırmışdı.

Bütün bunlar Şuşa Bəyannaməsinin nə qədər əlahiddə bir sənəd olduğunu gələcək nəsillərə daha çox sübut edəcək. Ona görə də Türkiyənin güclənməsi Azərbaycanın qüdrətinin artması deməkdir. Bu mənada müttəfiq ölkənin hərbi sənaye kompleksinin zənginləşməsi bizim üçün mühüm əhəmiyyət kəsb edir. 44 günlük müharibədə Türkiyə "Bayraktar"larının dəstəyi də qardaş ölkənin hərbi texnologiyasından istifadənin nə dərəcədə həlledici olduğunu ortaya qoymuşdu.

Türkiyənin müdafiə sənayesi sərgisində nümayiş olunan "Çelik Kubbe sistemləri", "Tayfun BLOK 4" ballistik raketləri kimi yeni müdafiə texnologiyaları ilə yanaşı, "HAYALET-2" bunker deşici bomba dünyada mediasında geniş əks-səda doğurub.

Türkiyə və Azərbaycanın bunker bombası - Şuşa Bəyannaməsi işə düşsə...

Qardaş ölkənin yeni silahının ABŞ-ın İranın nüvə obyektlərinə atdığı bombalardan daha dağıdıcı olduğu üzə çıxıb; müttəfiqlərin xain ssenari quranlara öldürücü signalı

Həmçinin "Çelik Kubbe" Türkiyənin yerli imkanlarla hazırladığı bir hava hücumundan müdafiə sistemidir. Bu sistem, fərqli hündürlüklərdə fəaliyyət göstərən müdafiə sistemlərini vahid bir şəbəkədə birləşdirir və süni intellekt dəstəklə qərar qəbul etmə sistemləri ilə müdafiənin effektivliyini artırır.

"Tayfun BLOK 4" raketinə gəlincə, uzunluğu 10 metr, çəkisi isə 7 200 kiloqramdır. O, Türkiyə müdafiə sənayesinin ən uzunmənşilli (3 min kilometr) sistemidir. Raket hava hücumundan müdafiə sistemləri, komanda və idarəetmə mərkəzləri və hərbi obyektlər kimi strateji hədəfləri məhv etmək üçün nəzərdə tutulub.

Polşanın "Defense Industry Europe" portalı yazır: "'TAYFUN'un təqdimatı texnologiya imkanlarına və Şərqi Aralıq dənizində güc balansına mümkün təsirinə görə ciddi diqqət cəlb edəcək".

İsrailin "Israel Defense" nəşri vurğulayır ki, bu raket Türkiyənin strateji imkanlarının inkişafında ciddi sıçrayışdır: "Gələcək versiyalarda uçuş məsafəsi 1000 kilometrə keçəcək".

Albanianın "A2CNN News"u isə yazır ki, "TAYFUN"un hipersəs versiyası - bu silah yüksək sürət və manevr qabiliyyəti ilə fərqlənir.

Hindistanın "NEWS18" platformasına görə, "TAYFUN BLOK-4" - "Türkiyənin hipersəs texnologiyalarına keçidinin simvoludur".

Yunanistanın "Geo Strategika" portalı isə təqdimatı belə şərh edir: "Türkiyə yeni nəsil ballistik raketlərlə regionda

güç balansını dəyişmək istəyir. Yunanıstan nə edir?"

Rusiyanın "RBK" agentliyi də xəbərə yer ayırır: "Yeni raket müxtəlif tipli strateji hədəfləri yüksək dəqiqliklə vurmaq imkanına malikdir. Bu isə Türkiyənin hərbi imkanlarını yeni səviyyəyə çıxarır".

Bəs Azərbaycan yeni silahları öz arsenalına rəsmən qatmağa nə qədər yaxındır?

Professor Qabil Hüseynli "Yeni Müsavat"a açıqlamasında qeyd etdi ki, Türkiyədə keçirilən sərgidə Azərbaycan pavilyonu da olub. Onun sözlərinə görə, iki qardaş dövlətin hərbi-siyasi müttəfiqliyi günbəgün yüksəlişdədir: "Bu yaxınlarda müdafiə nazirlərinin görüşü oldu, memorandum imzalandı. Həbelə birgə hərbi təlimlər keçirilir, müttəfiqliyin artırılması istiqamətində fasiləsiz addımlar atılır. Hər iki dövlət anlayır ki, regionda və dünyada onların inkişafını, birliyi istəməyən qüvvələr var. Ona görə də müttəfiqliyi daha da dərinləşdirmək zərurətdir. Bu gün Türkiyəyə də xarici təzyiqlər var, Azərbaycana da şimaldan və cənubdan təhdidlər yağır, həmçinin Ermənistanla yekun sülh imzalanmayıb. O baxımdan, müttəfiqliyin güclənməsi vacibdir. Bizim sarsıtmaq istəyənlər, zəifləməyimizi gözləyənlər var. Amma Azərbaycan-Türkiyə müttəfiqliyi heç vaxt olmadıq qədər yüksəlməkdədir".

Q.Hüseynli vurğuladı ki, bu birliyi möhkəmləndirən faktorlardan biri də Şuşa Bəyannaməsidir: "Sazişin xüsusi mahiyyəti odur ki, iki ölkədən birinə hərbi təcavüz

olarsa, digəri ona hərbi dəstək verməlidir. Bu səbəbdən, Türkiyənin hərbi-sənaye kompleksinin inkişafı Azərbaycanın marağındadır. Düşmənin qüvvələr, yenidən bölgədə müharibə, revans həvəsində olanlar qardaş Türkiyənin bizim yanımızda olduğunu görür və çəkinir. Ümumiyyətlə, Laçın zirvəsi, ardınca Xankəndi toplantısı göstərdi ki, Azərbaycanın güclü müttəfiqləri var. Biri NATO dövləti Türkiyə, digəri nüvə dövləti Pakistandır. Bu nöqtəyi nəzərdən, bədxah qüvvələr nəticə çıxarırlar. Onlar Azərbaycana pislilik etməyə cəhdin necə nəticələncəyini indidən başa düşürlər. Ermənistanı silahlandırılanlar da bilməlidirlər ki, həm Azərbaycanın müdafiə qabiliyyəti getdikcə artır, yeni və müasir silahlar alırıq, Ordumuzun döyüş potensialı, peşəkarlığı daha da artmaqdadır, həm də Türkiyə kimi qardaş dövlət yanımızdadır. Ona görə belə dağıdıcı silahların olması çəkirdirici rol oynayır".

Siyasi ekspert Ramiyə Məmmədova isə qısa şərhində söylədi ki, Türkiyənin nüvə bombası olmasa da, getdikcə inkişaf edən hərbi-sənaye kompleksi bəzi dairələrə mesajdır. Onun fikrincə, Azərbaycana xor baxanlar da bu silahların zərbə gücünü dərk edirlər. R.Məmmədova xatırladı ki, 44 günlük müharibə dövründə "F-16" qırıcıları Azərbaycanda idi və bu da bizim qardaş dövlətlə çiyin-çiyinə nəyə qadir olduğumuzu nümayiş etdirdi.

□ **Emil SALAMOĞLU,**
 "Yeni Müsavat"

Rusiya Ermənistanı bu silahları daşıyır - Azərbaycan hazırlıq içində

Altaydan yeni qayidan Paşinyanın gözü qarşısında Gümrüdəki 102 sayılı bazaya hərbi yük daşınmasının sürətlənməsi hansı ssenariyə hesablanıb?

Rusiyanın Gümrüdəki 102 sayılı hərbi bazaya hərbi yük daşınması davam edir. Erməni mediası yazıb ki, hər gün bir neçə belə təyyarə Gümrüyə eniş edir. Məntiqlə Nikol Paşinyan hökumətinin razılığı olmadan bu, mümkünsüzdür. Yaxud daşımalar tərəflər arasında 2044-cü ilədək qüvvədə olacaq (əgər ona kimi ləğv edilməzsə) Strateji Tərəfdaşlıq Sazişi əsasında həyata keçirilir.

Şübhə yox ki, qərbçi Nikol Vovayevič ABŞ kəşfiyyatı hesabına hərbi yüklərin xarakterindən tam məlumatlıdır. Deməli, o, “fors-major” vəziyyətlə bağlı Amerikadan müvafiq xəbərdarlıq və təlimat da alıb. Unutmayaq ki, İrəvandakı ABŞ səfirliyi əməkdaşlarının sayına görə (3000) MDB məkanında ən böyük, dünyada isə İraqdan sonra ikinci böyük səfirlikdir. Yeni İrəvandakı amerikalı diplomatların böyük qismi diplomat missiyası daşımır. Onlar təhlükəsizlik və məxfi xidmət əməkdaşlarıdır.

Bu mənada silahlarla bağlı vəziyyətin tezliklə öz kulminasiya nöqtəsinə çatacağını proqnoz etmək mümkündür. Ermənistanda daxili vəziyyət xeyli dərəcədə bundan asılı olacaq.

Bəs Rusiya Gümrü bazasına konkret hansı hərbi yükləri daşıyır - Ukraynada buna ehtiyac olduğu halda.

Kreml mövzuya münasibət bildirmək istəməyib: “Biz bu cür xəbərləri şərh etmirik. Bu barədə Müdafiə Nazirliyinə müraciət etməyiniz məsləhətdir”.

Bəzi şərhçilərə görə, Rusiya Cənubi Qafqaz ölkələrinə qarşı hərbi-siyasi təzyiqləri artırmaq məqsədilə Ermənistandakı Gümrü hərbi bazasının gücləndirilməsi prosesini sürətləndirib.

Ukrayna Hərbi Kəşfiyyatı da bu haqda məlumat yayıb. Ukrayna Müdafiə Nazirliyinin

nümayəndəsi Andrey Yusuovun sözlərinə görə, bu addımlar Kremlin global təhlükəsizliyə qarşı yönəlmiş strategiyasının bir hissəsidir: “Rusiya Ermənistandakı hərbi mövcudluğunu artırmaqla yanaşı, Qafqazda millətlərarası qarşıdurmanı qızıqdırmağa çalışır. Eyni zamanda Azərbaycan və Rusiya arasında münasibətlərin pisləşməsi də bu ssenarinin bir hissəsi ola bilər”.

Digər variantlardan biri kimi hərbi çevrilişə hazırlıq planı səslənir. Lakin yenə də Paşinyan hökumətinin gözü qarşısında bu hazırlığın görülməsi qəribədir.

Axi Nikol öz əleyhinə olan prosesə necə “yaşıl işıq” yandırır? Üstəlik, erməni baş nazir Altaydan təzə qayıdıb, Rusiya ilə əlaqələri sahmana salmağa çalışıb. Ən nəhayət, Azərbaycan narahat olmalıdır?

Son illərdə Ermənistan cəmiyyətində və siyasi çevrələrdə bu hərbi bazanın ölkə ərazisindən çıxarılması məsələsi zaman-zaman gündəmə gətirilib. Mətbuatda vaxtaşırı yayılan məlumatlara görə, Ermənistan hakimiyyətinin bazanın fəaliyyətinə yenidən baxmaq niyyətində olduğu, hətta onu bağlamağı planlaşdırdığı iddiaları da irəli sürülüb. Amma rəsmi İrəvan deyilənləri təkzib edib.

Bütün bu proseslər fonunda Rusiyanın Gümrüdəki hərbi bazasını yenidən silahlan-

dırması və şəxsi heyəti artırması regionda baş verə biləcək geosiyasi dəyişikliklərin xəbərçisi kimi qiymətləndirilə bilər.

Şübhəsiz ki, Azərbaycan da bu prosesləri diqqətlə izləyir. Çünki Ermənistanda Rusiyaya bağlı qüvvələrin çevriliş yolu ilə hakimiyyətə gətirilməsi və bu qüvvələrin Azərbaycanla 2020-ci ildə bağlanmış sülh razılaşmalarını pozması ehtimalı regionda yeni eskalasiya təhlükəsi doğura bilər. Maraqlıdır ki, Azərbaycanın sabiq baş naziri, təhlilçi Pənah Hüseyn Musavat TV-yə verdiyi müsahibəsində bu ehtimala toxunaraq bildirmişdi: “Rusiya Ermənistanda Paşinyanı devirdikdən sonra onun yerinə özünə sadıq qüvvələri gətirib, həmin hökumətin vasitəsilə Azərbaycana təzyiq və ya hərbi müdaxilə planlaya bilər. Bu, real təhlükədir”.

Hərbi müşahidəçilər bir versiyanı da istisna etmirlər: yeni bir eskalasiya ssenarisi hazırlanır. Rusiyanın Ermənistandakı hərbi mövcudluğunu artırması Azərbaycan sərhədlərinə təzyiq mexanizmi kimi istifadə edilə bilər. Bu, həm Ermənistanın revanşist hissələrini, həm də Rusiya təbliğatını qidalandıracaq addım ola bilər.

Hərbi ekspert Ramil Məmmədli “Yeni Müsavat”-a bildirib ki, Rusiya 102-ci bazaya əlavə qüvvələr göndərməklə bağlı Ermənistanla hesablaşmaq borcunda deyil. Onun sözlərinə görə, imzalanan müqavilə əsasında baza fəaliyyətini davam etdirir: “Ola bilsin ki, rotasiya həyata keçirilir. Gümrüdə olan

hərbçilər cəbhəyə göndərilir, yeniləri gətirilir. Əgər əlavə qüvvə cəlb olunduğu və silah daşımaları barədə fakt varsa, deməli, Ermənistanda əlini gücləndirir. Rusiya hələ də Ermənistanı özünün təbəəsi sayır və ABŞ-ın addımlarına baxmayaraq, sərhədlərdə rus hərbiçilərin olduğunu yaddan çıxarmamalıyıq”.

Ekspertin fikrincə, Ermənistanda hərbi çevriliş həmişə aktualdır, amma indi real deyil: “Paşinyan özü də Kremlə yarıdır. O, Rusiya ilə ikibəşli siyasəti davam etdirməyə çalışır. Təbii ki, Putin vəziyyətdən narazıdır, amma hazırkı hökumətlə işləyirlər. Sadəcə, X günü gözlənilir və ilk əlverişli fürsətdə Paşinyanın devrilməsinə böyük güc səfərbər olunacaq. Məsələ budur ki, erməni baş nazir Sakaşvili qədər radikal addımlar atmır. Düzdür, Rusiyadan ona siqnallar verilir ki, Zeleni yolu gedir. Hər halda, Ermənistan hökuməti münasibətləri kökündən korlamır. Bu mənada, Gümrüyə silah daşınmasına Paşinyan əngəl ola bilməyə də, prosesi izləyir. Məncə, mane ola bilmir. Rusiya isə hərbi mövcudluğunu gücləndirməklə Ermənistanda Qərb kəşfiyyatına “əzələ” nümayiş etdirir. Avropa Birliyinin artan müşahidəçiliyi, amerikalı kəşfiyyatçıların bu ölkəyə yerləşməsi dərinləşdikcə Rusiya adekvat tədbirlər görməyə başlayıb. Hazırda Ermənistan uğrunda rəqabət güclənməkdədir”.

Xatırladaq ki, Ermənistan ərazisində yerləşən 102-ci Rusiya hərbi bazası 1995-ci ildə təsis olunub. Baza Ermənistanla Rusiya arasında bağlanmış hərbi əməkdaşlıq müqaviləsinə əsasən fəaliyyət göstərir. Əvvəlcə bu saziş 25 il müddətinə nəzərdə tutulmuşdu. Lakin 2010-cu ildə Rusiya Federasiyasının o dövrdəki prezidenti Dmitri Medvedevin Ermənistanı etdiyi rəsmi səfər zamanı bu müqavilənin müddəti daha 49 il - yeni 2044-cü ilə qədər uzadıldı. Hazırda həmin baza Ermənistanın Gümrü şəhərində yerləşir və Rusiya Silahlı Qüvvələrinin mühüm strateji dayağı hesab olunur.

□ **Emil SALAMOĞLU,**
“Yeni Müsavat”

İki od arasında - deputatın 13 il əvvəl dediyi söz hələ də aktualdır

Xəlid KAZIMLI

12 il bundan əvvəl, yəni 2013-cü ilin mart ayında Milli Məclisin deputatı Səməd Seyidov ajiotaja səbəb olan bir cümlə işlətmişdi.

Səmədov demişdi ki, ölkəyə təhlükə şimaldan və cənubdan gəlir. O, bir az da irəli gedərək konkret danışmışdı: “Azərbaycanı ABŞ-la yaxın olmaq cəhdlərinə görə “sendviç kimi” əzirlər”.

S.Seyidov bu sözü Vaşinqtonda deyib və həmin vaxt onun yanında MM-in daha üç deputatı olub.

Azərbaycanlı deputatlar Con Hopkins institutunda lobbicilər və ekspertlər qarşısında çıxış edərək Azərbaycanın qarşısında duran məsələlərdən danışib, Azərbaycanın müstəqil siyasət yürütdüyünü, qonşu dövlətlərin bunu yetərincə anlamadıklarını deyiblər.

O söhbətin üstündən 13 il keçib, amma durum eynidir, sanki aradan heç 13 saat da keçməyib. Azərbaycana təhlükə yenə cənubdan və şimaldan gəlir. Yəqinə dəyişiklik odur ki, ölkə artıq “arada əzilən sendviç” deyil, fəqət hər iki dövlət tərəfindən sıxılmağımız 5 qat artıqdır.

O dövrdə bu ifadə azı bir həftə yerli mediada hər üzünə müzakirə olundu, hətta bəzi xarici ölkələrin mətbuatında da yer aldı. Ancaq Seyidovun ölkəmizə təhdidlə bağlı dedikləri beynəlxalq aləmdə lazımi reaksiya doğurmadı, sonra da unuduldu, getdi.

Bəlkə də bu, ona görə baş verdi ki, Rusiya və İranın başı başqa qonşuları ilə qovğaya qarşıdı, bizə diqqəti azaltıldı.

Məsələn, həmin vaxt İran Suriya və İraqda proksi qüvvələr yaratmaqda, gücləndirməkdə idi.

Rusiya isə diqqətini Ukraynaya vermişdi, Kırımı və Donbası işğal etməyə hazırlaşdı və Azərbaycanda hakimiyyət dəyişikliyi etmək planından ya vaz keçmişdi, ya da hələ zamanı olmadığını görüb rəfə qaldırmışdı.

İndi vəziyyət çox dəyişib, Cənubi Qafqazda artıq ərazi bütövlüyünü təmin etmiş Azərbaycan var. Ancaq bu Azərbaycan yenə də iki böyük dövlətin arasındadır.

Bir tərəfdə 3 il yarımdır Ukraynaya qalib gələ bilməyən Rusiya, o biri tərəfdə İsrail və ABŞ-la müharibədən böyük zərər çıxan İran, arada isə öz müharibəsində qalib gəlmiş Azərbaycan.

Cənub və şimal qonşumuzun ölkəmizə qarşı ritorikası artıq elə bir sərt, təhdidkar şəkil alıb ki, onların nə əcəb indiyədək ən azı gövdə göstərisi etmədikləri heyrət doğurur.

Şimalda rus deputatlar, politoloqlar, istifadə olan general və özlərini ziyalı adlandıran kəslər ölkəmizə qarşı mürtəce mülahizələr söyləyir, eynisini cənubda general, axundlar, istifadə olan diplomatlar səsləndirir.

“Bu aqressiyaya səbəb olacaq nə etmişik” sualına cavabı onlardan soruşsaq, çox danışarlar. Amma hamısı demagogiya olacaq.

Həm İran, həm də Rusiya Azərbaycanı öz satelliti, vassalı kimi görmək istəyir. Moskva umur ki, Azərbaycan sovet vaxtında olduğu kimi Kremldən idarə olunsun və Moskvanın bir sözü iki olmasın.

İran istəyir ki, Azərbaycanda islam respublikası bərqərar edilsin, şəriət rejimi hökm sürsün və bu vilayəti idarə etmək üçün buralara Tehrandan, Qumdan mollalar ezam olunsun.

Bütün dava bu “yorğan”ın üstündədir. Hər iki dövlət üzərimizə öz yorğanın sərmək istəyir. “İsrailə əməkdaşlıq edirsiniz”, “Ukraynaya humanitar yardım göstərsiniz”, “Türkiyə ilə çox yaxınlaşmısınız” iradları aysberqin görünən tərəfidir.

Türkiyə demişkən, bu dövlət və onun hərbi gücü olmasaydı, yəqin ki, həm Rusiya, həm də İran Azərbaycanı asan şikar hesab edərdi. Ancaq güclü, Azərbaycanla strateji müttəfiqliyi olan Türkiyə hər kəs üçün çəkindirici qüvvədir.

Hələ Pakistan da var. Bu dövlətin rəhbərliyinin Azərbaycana yönəlik qətiyyətli mövqeyi hər kəsə məlumdur. İslamabad belə məsələlərdə diplomatik cümləpərdazlığı, haçadilliliyi sevmir, dostu dost, düşməni düşməndir.

Belə anlaşılar ki, 30 il ərzində torpağımızı işğalda saxlayan, üzərinə hücumla keçməyəcəyimizə əmin olub arxayınlaşan Ermənistan əslində böyük düşmənimiz deyilmi. Bu dövlət, cüdo termini ilə desək, ipponla aşırımaq üçün 44 günümüz getdi, ancaq indi ağır çəkili rəqiblər bizi tatamiyə çəkmək istəyirlər.

Azərbaycan sülhsever dövlətdir, heç kimin daxili işi ilə, ərazisi ilə işi yoxdur. Amma bu, o demək deyil ki, kimsə onun boyunu bəstə görüb üstünə xoruzlanmaq üçün özündə haqq görə bilər.

Dinc, yanaşı, sülh içində yaşamağın alternativini yoxdur. Qoy böyük dövlətləri idarə edənlər də başqalarının müstəqil mövcudluq haqqını tanısinlar. Dünyada böyük dövlətlər, imperiyalar çox olub, amma hamısı axırda hansısa hərbi avarturanın qurbanı olub, parçalanıb gediblər.

Azərbaycanın Ukraynaya qaz tədarük etməyə başlaması Rusiyada böyük ajiotaja səbəb olub: hədə-qorxu gələn kim, "Azərbaycanın qazı yoxdur Ukraynaya verməyə" deyən kim... Halbuki ortada 20 ildən yuxarı bir müddətlik təcrübə var. Həmin təcrübə deyir ki, Azərbaycan heç vaxt özünə reallaşdırma bilməyəcəyi öhdəlik götürmür...

Xatırladaq ki, iyulun 28-də "Naftogaz" qrupuna daxil olan şirkətin ilk dəfə Azərbaycan qazının alınması ilə bağlı "SOCAR Group"-un Ukraynadakı törəmə şirkəti - "SOCAR Energy Ukraine" ilə müqavilə imzaladığı aydın olub. Azərbaycan qazının sınaq məqsədilə ilk nəqli TransBalkan marşrutu üzrə - Bolqarıstan-Rumıniya-Ukrayna dəhlizi vasitəsilə həyata keçirilir.

"Naftogaz"-ın baş icraçı direktoru Serhiy Koretski öz sosial şəbəkə hesabında prosesi təsvir edib: "Bu, kiçik həcmli, lakin strateji baxımdan mühüm addımdır və uzunmüddətli əməkdaşlığa yol açır. Eyni zamanda təchizat mənbələrinin diversifikasiyası və Ukraynanın enerji təhlükəsizliyinin möhkəmləndirilməsi istiqamətində daha bir nümunədir".

O, bu razılaşmanın əldə olunmasına dəstək verdiklərinə görə Ukrayna prezidentinə, hökumətə və Energetika Nazirliyinə təşəkkürünü bildirib, həmçinin Azərbaycandan olan tərəfdaşlara göstərdikləri etimada görə minnətdarlığını ifadə edib.

Məlumat ictimailəşəndən sonra Rusiyadan ilk açıqlama Azərbaycana qarşı açıq düşmənçiliyi ilə tanınan Dövlət Dumasının MDB işləri üzrə komitəsi sədrinin birinci müavini Konstantin Zatulin-dən gəlib. O hesab edir ki, Azərbaycan qazının Ukraynaya tədarükünə başlamaq qərarı açıq şəkildə Moskvanın müharibə apardığı Kiyevə dəstək məqsədi daşıyır: "Mənə elə gəlir ki, artıq bir müddətdir ki, hətta ən karlar və korlar da hiss etməyə başlayıblar ki, Azərbaycan öz xəttini yürüdü və bir sıra hallarda Rusiyanın maraqlarına düşmənin münasibət bəsləyir. Bu, Bakının öz münasibətini nümayiş etdirmək üçün səbəb və fürsətlər axtardığının bir daha təsdiqidir. Ukraynaya qaz tədarükü ilə bağlı qərar birmənalı olaraq Rusiya Federasiyası ilə müharibə aparan Ukraynaya dəstək məqsədi daşıyır".

Zatulinin fikrincə, Rusiya Mixail Qusmanı TASS rəhbərinin birinci müavini vəzifəsindən azad edən baş nazir Mixail Mişustinin yanaşması dəstəkləməlidir: "Çünki əks halda, apardığımız informasiya siyasəti nəticəsində məlum olur ki, İrana qarşı təcavüzün başlanmasında kinorejissorlarımızın İrandan

lik mövsümünün əvvəlinə Ukraynada yeraltı anbarlarda 8,5 milyard kubmetr qaz toplanmışdı: "İstilik mövsümünün sonuna qədər ehtiyatların həcmi 700 milyon kubmetrdən aşağı düşüb. Yəni təxminən 7,8 milyard kubmetr qaz götürülüb. Bu, o deməkdir ki, ən azı eyni miqdarda, hətta daha çox qaz toplanmaq lazımdır. Hazırda Ukraynanın anbarlarında 4,5 milyard kubmetrə yaxın ehtiyat var ki, bu, hələlik ehtiyatların həcmnin yetərli olmadığını göstərir".

Enerji məsələləri üzrə ekspert İlham Şaban "Yeni Müsavat"a deyib ki, ötən il Avropa İttifaqı Azərbaycan qazı-

Azərbaycan Ukraynaya qaz satdı: Rusiyada isterika başladı

çıxarılmasında Azərbaycanın çox böyük köməyi olub. Bunu hər yerdə hamıya çatdırıblar. Amma Azərbaycanın Buxərdəki AES işçilərinin ailələrini rusiyalı mütəxəssislərin yanına buraxmaması, bu barədə heç kimin xəbəri yoxdur".

Dövlət Dumasının beynəlxalq məsələlər komitəsi sədrinin birinci müavini Aleksey Çepa isə fərqli fikirdədir. O, Pravda.Ru-ya bildirib ki, Ukrayna qazı sərfəli qiymətə satanlardan, o cümlədən Azərbaycandan alacaq. Deputatın sözlərinə görə, Ukrayna hakimiyyəti iqtisadi məqsəduyğunluq prinsipi əsasında hərəkət edir və lazımi həcmdə yanacaq təklif etməyə hazır olan təchizatçılarla işləməyə məcburdur: "Onlar bizim qazımızı almırlar, çünki biz Ukraynaya qaz vermirik. Onlar isə haradan imkan varsa, haradan daha ucuzdur, haradan LNG və ya boru kəməri qazı ala bilərlər, oradan da alırlar".

Qeyd edək ki, Ukrayna əvvəllər TransBalkan marşrutu ilə Yunanıstanda yenidən qazlaşdırılmış Amerika LNG-ni qəbul etməyi planlaşdırıb. Maye qaz Yunanıstan dəniz terminallarında təbii qaza çevrilərək kəmərlə Ukraynaya çatdırılmalıdır.

"SOCAR Energy Ukraine" şirkətinin Ukraynanın 11 regionunda 58 yanacaqdağıdırma məntəqəsi, həmçinin məlum olur ki, İrana qarşı təcavüzün başlanmasında kinorejissorlarımızın İrandan

fəaliyyət göstərir. Bundan əlavə, Kiyev Bakıya öz yeraltı qaz anbarlarından beynəlxalq satış üçün istifadə etməyi də təklif edib.

Rusiya Hökuməti və Milli Enerji Təhlükəsizliyi Fondunun (NESF) yanında Maliyyə Universitetinin eksperti İqor Yuşkov deyir ki, əvvəllər Rusiya Ukrayna, Dnestryanı, Moldova, Rumıniya və Bolqarıstan vasitəsilə Türkiyənin qərbinə qaz tədarük etmək üçün TransBalkan qaz kəmərinə istifadə edib. Qaz "Mavi axın" vasitəsilə Türkiyənin şərqinə gedirdi. "Türk axını" işə salındıqdan sonra Rusiyanın alternativ güclərə ehtiyacı qalmayıb. Ukrayna TransBalkan kəmərinə Azərbaycan qazını əks istiqamətdə - Türkiyədən özünə bütün bu ölkələr vasitəsilə çatdırmaq üçün istifadə etməyə başlayır. Bu yolla Azərbaycandan qaz tədarükü ilə bağlı heç bir texniki problem yoxdur: "Lakin Azərbaycanın Ukraynaya bu marşrutla nə qədər qaz verə biləcəyi məlum deyil. Hazırda Azərbaycan Türkiyə və Avropanı ümumilikdə 16 milyard kubmetr qazla təmin edə bilər. Bu, Türkiyə ərazisindən keçən TANAP boru kəməri dəhlizinin, Avropa ərazisindən isə TAP-ın keçməsi nəticəsində mümkün olub. Azərbaycan bu həcmi qarşılamaq üçün "Şahdəniz 2" yatağında da hasilatı genişləndirib. Nəticədə Türkiyə 6 milyard kub-

metr, Bolqarıstan və Yunanıstan hər biri 1 milyard kubmetr, İtaliya isə 8 milyard kubmetr Azərbaycan qazı alır. Amma Azərbaycanın vaxtaşırı uzunmüddətli müqavilə həcmələrindən kənarda artıq qazı olur. Çünki bəzən Bakı planlaşdırdığından çox istehsal edir və bu izafiliyi bazara, ilk növbədə, Balkan regionuna satır. Bir qayda olaraq, bunlar uzunmüddətli deyil, qısamüddətli və ya ortamüddətli müqavilələrdir. Məsələn, 2024-cü ildə Azərbaycan Bolqarıstana bir deyil, uzunmüddətli müqaviləyə əsasən, mənbə hesab edirəm ki, 2 milyard kubmetr qaz satıb. Ukrayna ilə razılaşma birincisi, müntəzəm deyil, ikincisi, kiçik həcmdə yaranan bu profisitləri əhatə edir. Cənub Qaz Dəhlizi ilə Azərbaycandan Ukraynaya qaz nəqlinin marşrutunu nəzərə alsaq, təbii ki, bunlar kiçik həcm olacaq. Bu kəmərlə nəqlin həcmi, Azərbaycanın malik olduğu resursların həcmi də məhduddur".

Milli Energetika İnstitutunun baş direktorunun müavini Aleksandr Frolov da iddia edir ki, "Azərbaycanın Ukraynaya ixracı kəskin şəkildə artırmaq imkanı yoxdur". Buna görə də o, istisna etmir ki, söhbət hətta Türkiyə və ya Balkan ölkələrindəki LNG terminalına gələn və Azərbaycanın yenidən Ukraynaya satdığı qazın alınmasından da gedir: "Söhbət Ukraynanın "Naftogaz" şirkəti

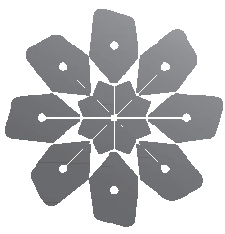
ilə Azərbaycanın dövlət SOCAR şirkəti arasında bağlanan müqavilədən gedir. Və bu şirkət kifayət qədər iri avropalı treyder kimi fəaliyyət göstərməklə tanınır. Ona görə də mən istisna etməyirəm ki, azərbaycanlı treyder qazı başqa təchizatçılardan alıb Ukraynaya satacaq. Bu, həm də Türkiyədə yenidən qazlaşdırılan LNG, hətta İran mənşəli qaz ola bilər.

Yuşkova görə, Ukrayna üçün yeni qaz tədarükçüsünün yaranmasının sırf iqtisadi səbəbləri də var: "Onun həqiqətən də idxal qazına ehtiyacı var və daimi əsasda, çünki son illərdə öz hasilatı azalıb, o cümlədən infrastrukturun dağıdılması və bir sıra köhnə yataqların itirilməsi, yataqların məhv olması nəticəsində Bundan əlavə, istilik mövsümü yaxınlaşır - istilik mövsümünün başlamasına cəmi bir neçə ay qalıb və Ukrayna yeraltı anbarlara vurmaq üçün əlavə qaz tapmalıdır. Avropanın Ukraynaya satmağa çoxlu qazı yoxdur, çünki onlar özləri istilik mövsümünə hazırlaşmırlar. Ukraynada isə qısa hazırlıqla bağlı vəziyyət çətinləşir. Keçən qış istilik mövsümünün sonunda ölkə özünü tarixi minimumda gördü, yeni yeraltı anbarlardan mümkün olan bütün qaz həcmi götürüldü. Buna görə də Kiyevin istilik mövsümünə hazırlıq üçün daha çox qaza ehtiyacı var".

A.Frolov isə bildirir ki, 2024-2025-ci illərin ötən isti-

nin Rusiya üzərindən Ukraynaya nəqli məsələsini gündəmə gətirib: "Onda da Rusiya şivən qopartdı. Bir xeyli müzakirələrdən sonra Ukrayna ilə Rusiya anlaşa bilmədiyinə görə təklif gündəmdən düşdü. İndi də kiçik həcmə test çatdırılması həyata keçirilib. Azərbaycan öz imkanları daxilində bu həcmi artırmağa bilər. Bu, biznesdir, Rusiyanın hay-küyünə əsas yoxdur. Azərbaycan qazını Moldova da ala bilər. Azərbaycanın Moldovaya 500 milyon kubmetrə, Ukraynaya 1 milyard kubmetrə qədər qaz vermək imkanı ola bilər. Ukrayna ildə 18-19 milyard kubmetr qaz istehlak edir. Bunun bir hissəsini özünə hasil edir, bir hissəsini isə xaricdən alır. Azərbaycanın verə biləcəyi 1 milyard kubmetr bunun qarşılığında çox kiçik həcmdir. Rusiyada bunu qəsdən şişirdirlər, sırf təbliğata hesablanmış kampaniyadır. Səbəbi də iyunun 27-də baş verən hadisələrdən sonra yaranan gərginlikdir".

İ.Şabanın sözlərinə görə, Avropada Azərbaycandan qaz alan ölkələrin bir çoxu ilə uzunmüddətli müqavilələr yoxdur: "Onlar qazı daimi almırlar, ehtiyac duyduqları vaxtlarda alırlar. Bu baxımdan, eyni qaydada Ukraynaya da qaz satılması tam normal bir proses, ən əsası isə biznesdir. Rusiyada buna necə baxılmasının bizim üçün heç bir əhəmiyyəti yoxdur".

**Azərbaycan
Respublikasının
Medianın İnkişafı
Agentliyi**

İşğaldan azad olunmuş ərazilərə "Böyük Qayıdış"

İşğaldan azad olunmuş torpaqlara "Böyük Qayıdış" Proqramı çərçivəsində keçmiş məcburi köçkünlərin qayıdışı prosesi uğurla davam edir. Bu dəfə növbəti köç karvanının üz tutduğu ünvan Xocalı rayonunun Ballica kəndi olub.

Xankəndi şəhəri, Ağdərə və Xocalı rayonlarında Bərpə, Tikinti və İdarəetmə Xidmətinin ictimaiyyətlə əlaqələr şöbəsinin müdiri Afət Telmanqızı məlumat verib ki, bu

mərhələdə Ballica kəndinə 62 nəfərdən ibarət 17 ailə köçürülüb: "Xocalının Ballica kəndinə qayıdanlar, elinizə, evinizə xoş gəldiniz".

Böyük Qayıdış

YENİ ÜSAVAT
N 131 (8741) 30 iyul 2025

Ballica növbəti sakinlərinə qovuşdu - 33 illik həsrət bitdi

Keçmiş köçkün: "Biz onların fədakarlığı sayəsində cənnət Qarabağa qayıdıq..."

Qeyd edək ki, yeni köçürülən ailələr uzun illər respublikanın müxtəlif bölgələrində, əsasən yataqxana, sanatoriya və inzibati binalarda müvəqqəti məskunlaşmış keçmiş məcburi köçkünlərdir.

Xankəndi şəhərində Ağdərə və Xocalı rayonlarında Azərbaycan Respublikası Prezidentinin xüsusi nümayəndəsinin müavini Səbuhi Qəhrəmanov sakinləri doğma yurdlarına qayıtmaları münasibətilə təbrik edib və onlara fərdi yaşayış evlərinin açarlarını təqdim edib. Təqdimetmə mərasimindəki çıxışı zamanı S.Qəhrəmanov bildirib: "Bu yalnız bir evin açarı deyil, illərdir həsrətini çəkdiyiniz doğma yurda dönüşün, əziz xatirələrin və gələcək nəsillərin sabit yaşayışının rəmzidir. "Böyük Qayıdış" proqramı çərçivəsində bu gün Xocalının kəndlərinə həyat yenidən qayıdır. Ballica kəndi də öz sakinlərinə qucaq açıq. Burada sizlər üçün hər bir şərait yaradılıb - su, qaz, elektrik, rabitə xətti çəkilib, məktəb, tibb məntəqəsi və digər zəruri infrastruktur artıq fəaliyyət göstərir".

Qeyd edək ki, indiyədək Xocalının Ballica kəndində 180 ailə - 840 nəfər məskunlaşıb. Ümumilikdə bugünkü köç də daxil olmaqla, 902 nəfərdən ibarət 197 ailə kəndə qayıdıb. Xocalı şəhəri, Ballica, Təzəbinə və Xanyurdu kəndlərində hazırda 1433 nəfərdən ibarət 327 ailə yaşayır.

Xocalı rayonunun Ballica kəndinə qayıdan sakin Rövşən Əhmədov çox sevincli olduqlarını deyib. O, kəndə qayıdacaqları günü çox gözlədiklərini vurğulayıb: "Özüm Ballica kəndində böyümüşəm, müharibənin ilk günlərindən döyüşlərdə iştirak edərək yaralanmışam. Şükür, otuz üç ildən sonra doğma kəndimizə geri dönürük. O vaxt kənddən çıxanda ailəmiz üç nəfərdən ibarət idi, indi yeddi nəfərlə geri qayıdırıq. Bütün kənd sakinləri üçün çox sevincli gündür. İnşallah, bütün keçmiş məcburi köçkünlər tezliklə öz yurdlarına dönərlər. Bizə bu sevinci yaşadan şəhidlərimizin ruhu qarşısında baş əyirik. Ballica kəndini bundan sonra öz fəaliyyətimizlə inkişaf etdirəcəyik".

Xocalı rayonunun Ballica kəndinə qayıdan daha bir keçmiş məcburi köçkün Kəmalə Əliyeva böyük fərəh hissi keçirdiklərini bildirib. O, doğma yurda qayıdacaqları haqda xəbəri inanılmaz sevincle qarşıladıqlarını deyib: "Uzun müddət Şəkidə məcburi köçkünlər üçün salınan qəsəbədə yaşadığından sonra yenidən doğma kəndimizə qayıtdığım üçün çox sevincliyəm. Bizə bu sevinci yaşadan şəhid qardaşlarımızın ruhları qarşısında baş əyir, onlardan halallıq istəyirəm. Qazi qardaşıma cansağlığı diləyir, hər birindən halallıq istəyirəm. Çünki biz onların fədakarlığı sayəsində cənnət Qarabağa qayıdırıq".

"Böyük Qayıdış" proqramı çərçivəsində 29 iyul 2025-ci il tarixi də boş keçməyib. Belə ki, bu tarixdə növbəti köç karvanı Ağdam rayonunun Xıdırlı kəndinə çatıb. Bu mərhələdə kəndə ümumilikdə 60 ailə 236 nəfər köçürülüb ki, onlar Bərdə rayonundan 22 ailə olmaqla 101 nəfər, Bakı şəhərindən 20 ailə 73 nəfər, Ağdam rayonundan 7 ailə 20 nəfər, Mingəçevir şəhərindən 4 ailə 14 nəfər,

Yevlax rayonundan 3 ailə 5 nəfər, Sumqayıt şəhərindən 1 ailə 6 nəfər, Abşeron rayonundan 1 ailə 3 nəfər, Ağcabədi rayonundan 1 ailə 2 nəfər, Qəbələ rayonundan 1 ailə 2 nəfər yeni ev sahibi olacaq.

Qeyd edək ki, bu köç də nəzərə alınmaqla Ağdam rayonunun Xıdırlı kəndinə indiyədək 130 ailə 512 nəfər köçürülüb.

Onu da bildirik ki, "Qarabağa Böyük Qayıdış" prosesini daha təhlükəsiz həyata keçirmək üçün görülməli işlərdən biri də miniatemizləmə prosesidir. Digərləri kimi, bu proses də sürətlə gedir.

Yeri gəlmişkən, Azərbaycan Respublikasının Miniatemizləmə Agentliyi (ANAMA) işğaldan azad edilmiş ərazilərdə icra edilən miniatemizləmə əməliyyatlarına dair həftəlik məlumatı açıqlayıb. Bildirilir ki, iyulun 21-dən 27-dək Tərtər, Ağdərə, Kəlbəcər, Ağdam, Xocalı, Xankəndi, Xocavənd, Laçın, Şuşa, Füzuli, Qubadlı, Cəbrayıl və Zəngilanda aparılmış miniatemizləmə əməliyyatları zamanı piyada əleyhinə 46, tank əleyhinə 15 mina və 1097 partlamamış hərbi sursat aşkarlanaraq zərərsizləşdirilib. Ötən həftə ərzində 1354.2 hektar ərazi mina və partlamamış hərbi sursatdan təmizlənib.

Azərbaycan Respublikasının Medianın İnkişafı Agentliyinin maliyyəsi əsasında nəşr olunur. Yazını hazırladı: Cavanşir ABBASLI

"Üstümə qaynar su tökürdülər, yarama biz basırdılar" - tarixi məhkəmədə qandonduran ifadələr

Ermənistanın Azərbaycana qarşı hərbi təcavüzü nəticəsində sülh və insanlıq əleyhinə cinayətlər, müharibə cinayətləri, o cümlədən təcavüzkar müharibənin hazırlanması və aparılması, soyqırımı, müharibə qanunlarını və qaydalarını pozma, habelə terrorçuluq, terrorçuluğu maliyyələşdirmə, hakimiyyəti zorla ələ keçirmə, onu zorla saxlama və digər çoxsaylı cinayətlər törətməkdə təqsirləndirilən Ermənistan Respublikasının vətəndaşları Araik Arutyunyan, Arkadi Qukasyan, Bako Saakyan, Davit İxanyan, David Babayan, Levon Mnatsakanyan və digərlərinin barəsində olan cinayət işləri üzrə açıq məhkəmə prosesinin baxış iclası iyulun 28-də davam etdirilib.

Zərərcəkmiş şəxs Tahir Mahmudov ifadəsində 2021-ci il iyulun 21-də Xocalı rayonunda mina partlaması nəticəsində ağır xəsarət aldığı bildirib. O, hadisə zamanı ərazidə şirkətlərdən birinin əməkdaşı qismində mühafizəçi vəzifəsində işləyirmiş. Cümşüd Qəhrəmanov ifadəsində yaşadığı Cəbrayıl rayonunun Cocuq Mərcanlı kəndinin 2020-ci ildə baş vermiş 44 günlük Vətən müharibəsi zamanı mütəmadi olaraq Ermənistan Silahlı Qüvvələri tərəfindən artilleriya atəsinə tutulduğunu bildirib. 2020-ci il oktyabrın 1-də mermilərdən biri onun heyətinə düşüb. Nəticədə evinə zərər deyib, heyvanları tələf olub. O, dövlət ittihamçısı Fuad Musayevin suallarına cavabında kəndin atəşə tutulması zamanı digər evlərə də zərər dəydiyini, kənd sakinini Hilal Həziyevin yaralan-

dığını deyib.

Zərərcəkmiş şəxs Hilal Həziyev ifadəsində C.Qəhrəmanovun dediklərini təsdiqləyərək 2020-ci il sentyabrın 28-də Cocuq Mərcanlı kəndində üz nahiyyəsindən qəlpə xəsarəti aldığı söyləyib. Güloğlan Mirzəliyev ifadəsində 2021-ci ilin fevral ayında Cəbrayıl rayonunun Cocuq Mərcanlı kəndində minaya düşərək xəsarət aldığı bildirib. "Topuğum üç yerdən sındı", - deyə o əlavə edib.

Ramil Fərhədov ifadəsində Vətən müharibəsi zamanı Cocuq Mərcanlı kəndində yaşadığı evə mərmii düşdüyünü söyləyib. Zərərcəkmiş bildirib ki, Cocuq Mərcanlı kəndində Azərbaycan Ordusunun heç bir silahlı birləşməsi olmayıb, kənddən Ermənistan Silahlı Qüvvələrinə qarşı atəş açılmayıb. Elnur Əmiraslanov ifadəsində 2018-ci ildə Tərtərdə

hərbi xidmətdə olarkən Ermənistan Silahlı Qüvvələrinin təxribatı nəticəsində güllə yarası aldığı deyib.

Bextiyar Məmmədov 1993-cü ilin may ayında Ağdam rayonunun Qalayçılar kəndində əsir götürüldüyünü söyləyib. O, əsirlikdə üç il saxlanılıb. Zərərcəkmiş şəxs dövlət ittihamçısı Vüsal Abdullayevin suallarına cavabında əsirlik zamanı Şuşada, Xankəndidə və digər ərazilərdə saxlanıldığını bildirib. Əsirlik müddətində, həmçinin qəddar və qeyri-insani rəftara, müxtəlif işgəncələrə məruz qalıb.

Zərərcəkmiş şəxs Amin Musayev ifadəsində 2020-ci ildə Vətən müharibəsi zamanı güllə yarası aldığı, yaralı və

ziyyətdə Ermənistan Silahlı Qüvvələri tərəfindən əsir götürüldüyünü, əsirlik müddətində hər gün işgəncələrə məruz qaldığını bildirib. O, noyabrın 8-də Şuşa və Xankəndi şəhərləri arasındakı ərazidə yaralandığını, noyabrın 11-də əsir götürüldüyünü deyib. Əsir götürülən vaxt ona qarşı nəlayiq ifadələr işlədilib. A.Musayev onlara cavab verən zaman avtomatın qundağı ilə alın hissəsindən vurulub və avtomobile mindirilib. Maşında döyülməsi nəticəsində huşunu itirib. Sonradan İrəvana aparıldığını öyrənib.

"Ayağım yaralı idi. Əsirlik zamanı gəlib ayağımı təmizləyəndə bilərəkdən biz basır, ağrını artırır, bununla da iş-

gəncə verirdilər. Halbuki oraya tibbi şlanq - drenaj qoyulmalı idi ki, çırk axsın. Onu etmirdilər. Çirk ayağımın içində qala-qala zorla, ağırılı şəkildə bizlə təmizləyirdilər. Səsim çıxdıqca daha çox zorakılıq göstərdilər. Hətta boynuma qəddər üzərimə qaynar su tökürdülər", - deyə A.Musayev qeyd edib.

O, dekabrın 14-də Azərbaycanca təhvil verilib.

Təqsirləndirilən şəxs David Babayan A.Musayevə sual verərək onun noyabrın 8-dən 11-dək olan müddətdə döyüş yoldaşları tərəfindən nə üçün aparılmamasını soruşub. A.Musayev sualı belə cavablandırıb: "Döyüş yoldaşları mənim şəhid olmuşdu. Yaralandığım vaxt huşumu itirmişdim. Sağ qalan döyüş yoldaşlarımla əlaqə biliblər ki, şəhid olmuşam. Müharibə vaxtı şəhidləri və yaralıları dərhal çıxartmaq olmur". O, D.Babayanın digər sualına cavabında isə deyib ki, Ermənistanda əsirlikdə saxlanıldığı müddətdə sağlamlığını itirib.

Bekir Karimov 1992-ci il martın 24-də Ağstafa rayonunda alma bağında işlədiyi zaman girov götürüldüyünü söyləyib. Həmin vaxt onunla birlikdə daha beş nəfər azərbaycanlı girov götürülüb. Əvvəlcə Bərdə rayonuna, sonra isə İrəvan şəhərinə aparılıblar. Onlar döyülüb, söyülüb, işgəncələrə məruz qalıb. Həsən

Həsənov ifadəsində B.Kərimovla birlikdə girov götürüldüyünü, bir həftə sonra girovluqdan azad olunduğunu söyləyib.

Sahib Bağirov ifadəsində 1995-ci ildə Ermənistan Silahlı Qüvvələri tərəfindən əsir götürüldüyünü bildirib. Əsirlikdə döyülüb, işgəncələrə məruz qalıb, yeddi diş, barmağının iki dırnağı çıxarılıb. Bir ildən sonra isə Azərbaycan tərəfinə qaytarılıb. Mülki şəxslər - Fərid Qurbanlı, Elnur Zülfiqarov, Qurban Qurbanov, İlham Əhmədov, Samir Qasımov, Fəqan Mustafayev, Nicat Baxışov ifadələrində Vətən müharibəsi zamanı, oktyabrın 28-də Ermənistan silahlı qüvvələrinin Bərdə rayonuna raket atması nəticəsində yaralandığını deyiblər. Zərərcəkmiş şəxslər - Sabir Lətifov Xocavənd, Oruc Rüstəmov Cəbrayıl, Təzəgül Həmzəyeva Zəngilan, Səri Baxışov Kəlbəcər rayonundan məcburi köçkün düşdüklerini, evlərinin, mülklərinin həmin vaxt Ermənistan Silahlı Qüvvələri işğalı altında olan ərazilərdə qaldığını bildiriblər. Zərərcəkmişlər həmçinin təqsirləndirilən şəxslərin, onların müdafiəçilərinin və özlərinin nümayəndələrinin suallarını da cavablandırdılar.

Məhkəmə prosesi iyulun 31-də davam etdiriləcək.

ƏİŞAN MƏMMƏDƏLİYEV, "Yeni Musavat"

Çoxsaylı nöqsanlara görə işdən çıxarılan Kamil Hacıyev aşağı vəzifəyə təyin edildi

Qusar Rayon Mərkəzi Xəstəxanası Publik Hüquqi Şəxsin baş direktoru vəzifəsindən çıxarılan Kamil Hacıyev daha aşağı vəzifəyə təyin edilib.

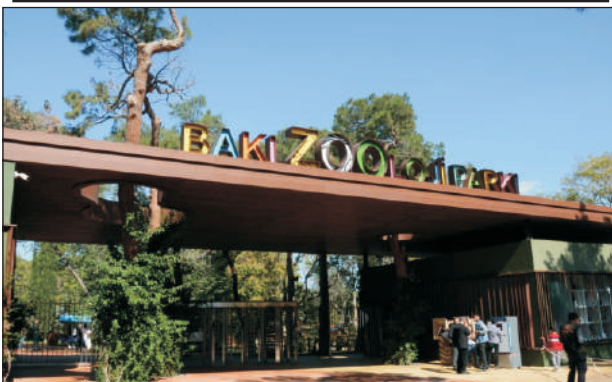
Musavat.com xəbər verir ki, Kamil Hacıyev Sabunçu Tibb Mərkəzinin direktorunun cərrahi xidmətlər üzrə müavini təyin olunub. O, işdə yol verdiyi çoxsaylı nöqsanlara görə vəzifəsini itirmişdi. Bir neçə gün əvvəl Kamil Hacıyevin 350 manat cərimə edilməsi barədə xəbər vermişdik. Buna səbəb Qusar rayonu Həzrə kənd həkim məntəqəsində keçirilən planlı yoxlama zamanı yanğın təhlükəsizliyi qaydalarının pozulmasının aşkar edilməsi olmuşdu.

Xatırladaq ki, vaxtilə Bakı Sağlamlıq Mərkəzinin Cərrahiyyə şöbəsinin müdiri olmuş Kamil Hacıyev ötən ilin fevralında Qusar xəstəxanasına təyinat almışdı.

Kamil Hacıyev Qusara təyinat aldıqdan sonra adı bir neçə qalmaqla hallanırdı. İşçilərin hüquqlarının pozulmasına görə də K.Hacıyev cərimələnib. Xəstəxanada vaxtı keçmiş dərmanların satılması ilə bağlı da iddialar var idi. Həmin dərmanların satışını Kamil Hacıyevin həyat yoldaşının həyata keçirməsi ilə bağlı səs yazısı da yayılmışdı.

Bildirək ki, Kamil Hacıyevin yerinə Qusar Rayon Mərkəzi Xəstəxanası Publik Hüquqi Şəxsin baş direktoru vəzifəsinə İmran Qurbanov gətirilib. İ.Qurbanov ixtisasca cərrahdır və yeni təyinatadək Şamaxı Rayon Mərkəzi Xəstəxanasının direktoru vəzifəsində işləyib.

■ **İ.MURADOV,**
Musavat.com

Bakıda obyektə saxlanılan heyvanlar zooparka təhvil verilib

Buzovna qəsəbəsində yerləşən "The Farm" adı altında fəaliyyət göstərən obyektin ərazisində qanunsuz şəkildə 9 baş xallı maral və makaka növünə aid 1 baş meymunun saxlanıldığı müəyyən edilib.

"Report" xəbər verir ki, İDEA İctimai Birliyinin təşəbbüsü ilə Daxili İşlər Nazirliyi, Ekologiya və Təbii Sərvətlər Nazirliyi, həmçinin Qida Təhlükəsizliyi Agentliyinin nümayəndələrinin iştirakı ilə Xəzər rayonunun Buzovna qəsəbəsində yerləşən, atçılıq mərkəzi və restoran kimi fəaliyyət göstərən işə obyektində təcili araşdırma tədbirləri həyata keçirilib.

Keçirilən yoxlama zamanı "The Farm" adı altında fəaliyyət göstərən obyektin ərazisində qanunsuz şəkildə 9 baş xallı maral və makaka növünə aid 1 baş meymunun saxlanıldığı müəyyən edilib.

Heyvanlar İDEA Heyvanlara Qayğı Mərkəzi və Bakı Zooloji Parkının baytar mütəxəssisləri tərəfindən ərazidən götürülərək ilkin olaraq klinik şəraitdə tibbi müayinədən keçirilib. Daha sonra onların sağlamlıq və təhlükəsiz şəraitdə yaşamasını təmin etmək məqsədilə Bakı Zooloji Parkına təhvil verilməsi təmin olunub.

Yay mövsümündə ölkənin bir çox iri marketlərində ət məhsullarına, xüsusilə də kolbasa və sosiska kimi tez xarab olan məhsullara kütləvi endirimlər elan olunur. Rəflərdə "50 faiz endirim", "1 alana 1 hədiyyə", "yarı qiymət" kimi cəlbedici etiketlər göz oxşayır. Ancaq alıcılar tez-tez bu endirimlərin arxasında təhlükəli bir həqiqətin gizləndiyini iddia edirlər. Təklif edilən məhsulların bir hissəsi təzə, digər hissəsi isə istifadə müddəti bitməkdə olan, hətta bəzən artıq xarab olmuş partiyalardan ibarət olur.

Marketlərdə "1 alana 1 hədiyyə" tələsi

Ekspert deyir ki, istehlakçılar almadıqları məhsullara görə pul ödəyir

Bəs görsən, bu, endirim aksiyasıdır, yoxsa istehlakçının aldadılmasıdır? Ümumiyyətlə, belə məhsullar alarkən istehlakçı daha çox nəyə diqqət yetirməlidir?

Azərbaycanda təhlükəli, standartlara uyğun olmayan kolbasa istehsalı da mövcuddur. Bu kolbasalar gözəl etiketsiz şəkildə metro çıxışlarında satılır. Daxili İşlər Nazirliyinin Baş Cinayətkarlıqla Mübarizə İdarəsi dəfələrlə ölkənin müxtəlif bölgələrində at, eşşək, mürdar olmuş heyvan ətinin kəsildiyini ifşa edib. Bu ətlərin bir hissəsi, şübhəsiz ki, kolbasa sexlərinə yol tapır.

Burada Azərbaycan Qida Təhlükəsizliyi Agentliyinin və digər nəzarət qurumlarının monitorinq nəticələri və ictimaiyyətə açıqladığı hesabatları əsas götürə bilərik. Bəzi hallarda məhsulların üzərində halal sertifikatları və ya mənşəyi haqqında əlavə məlumatlar olur. Ancaq bunun da etibarlılığını təsdiqləmək üçün sertifikatlaşdırma qurumlarının rəsmi siyahılarına baxmaq lazımdır. Bəzi vaxtlarda saxta və ya qeyri-standard məhsullar qoxusuna və teksturasına görə fərqlənə bilər.

Problemlərdən biri qida məhsullarının istehsal prosesində monitorinqin yetərinə güclü olmaması, keyfiyyət yoxlamalarının ardıcıl aparılmaması və istehsalçıların bəzən məsuliyyətsiz davranmasıdır.

İqtisadçılar hesab edirlər ki, belə məhsulların istehsalı və dövriyyəsi sırf qiymətə, alıcının cəlbedici təklifi seçəcəyinə hesablanıb. Ucuz ət məhsulları istehsalında əsas məqsəd maye dəyərini azaltmaq və

maksimum gəlir əldə etməkdir. Bu da keyfiyyətsiz xammal istifadəsini stimullaşdırır. Süni ət əlavələri, ucuz ət tullantıları, qarışıq piy və kimyəvi stabilizatorlardan istifadə halları yayılmış praktikalardandır.

O da qeyd edilir ki, Azərbaycanda qida sahəsində istehsalçıya yönəlik təzyiqlər əsasən vergi və sənədləşmə ətrafında cəmləşir, amma məhsulun tərkibi və təhlükəsizliyi ilə bağlı monitorinqlər mütəmadi və dərin araşdırmalara söykənmir. AQT və digər qurumlar tərəfindən hər ay açıqlanan monitorinq nəticələrində "yararsız məhsullar" siyahısı paylaşılır. Əgər zərərli məhsul istehsal edən şəxs məsuliyyətdən yayına bilirsə və ona qarşı ictimai təzyiq formalaşmırsa, bu cür hallar davamlı olur.

İstehlakçı hüquqlarının müdafiəçisi Eyyub Hüseynov mövzu ilə bağlı "Yeni Müsavat"a bildirib ki, marketlərdə keçirilən endirim kampaniyalarının əsas məqsədi vətəndaşı mağazaya cəlb etməkdir.

Onun sözlərinə görə, alıcı mağazaya daxil olduqdan sonra növbəti məqsəd ona müəyyən məhsulu guya endirimlə təqdim etmək

olur: "Lakin bu kampaniyaların əksəriyyəti əslində istehlakçını aldatmağa yönəlib. Vitrinlərdə endirimli kimi göstərilən məhsul kassada həmin qiymətlərlə hesablanmır. Çünki endirimdə olan məhsulun yanında, ox-

olan aidiyyəti qurumlar da bu məsələyə yetərinə diqqət göstərmir. İstehlakçılar alış-veriş zamanı kassa çeklərini diqqətlə yoxlamalı və yalnız aldıkları məhsulların ödənişini etməlidirlər ki, bu cür haqsızlıqlardan ya-

şar görünüşlü, amma endirimə daxil olmayan başqa məhsullar yerləşdirilir və istehlakçı bu çaşdırıcı təqdimatın qurbanına çevrilir. Kassaya qədər gəldiyindən, çox vaxt həmin məhsulu almağa məcbur olur".

Eyyub Hüseynovun sözlərinə görə, qiymət endirimləri əsasən market sahələrinin təşəbbüsüdür və bu zaman təchizatçılar təzyiq altında qalırlar. Market şəbəkələrinə daxil olmaq istəyən təchizatçılar əvvəlcə böyük məbləğdə ödəniş etməli olur, daha sonra isə onlardan müştəri cəlb üçün məhsullarını ucuzlaşdırma tələb olunur.

E.Hüseynov qeyd edir ki, son bir ildə istehlakçılar faktiki olaraq almadıqları məhsullar üçün xeyli vəsait ödəyiblər: "Azad istehlakçılar Birliyinə daxil olan ən çox şikayətlər də endirimlərlə bağlıdır. Bir çox hallarda əvvəlki qiyməti endirimli kimi təqdim edirlər, bu isə istehlakçıların aldanmasına səbəb olur. Bu cür hallarda vətəndaşlar məhsulun əvvəlki qiymətinə dair sübut tələb edə bilərlər. Lakin çox təəssüf ki, mağazalar bu sənədləri təqdim etmir və qiymət siyasətinə nəzarət etməli

yınmaq mümkün olsun".

Qeyd edək ki, dünyanın bir çox ölkəsində, xüsusilə Avropa İttifaqı ölkələrində və ABŞ-da belə məhsulların satışı ciddi şəkildə izlənilir. Almaniyada və Fransada supermarketlər istifadə müddətinə az qalan məhsulları endirimlə təklif etsələr də, bu məhsulların etiketində dəqiq tarix, saxlama şəraiti və istifadəyə dair xəbərdarlıq xüsusi diqqətlə qeyd olunur. Əks halda, ciddi maliyyə cəzaları və icazə ləğvləri tətbiq edilir. Ən əsası isə - müstəqil laboratoriyalar və ictimai nəzarətçilər bu sektorda aktiv fəaliyyət göstərir.

Mütəxəssislər onu da qeyd edirlər ki, kolbasa və sosiska kimi hazır ət məhsullarının ucuz qiymətə təklif edilməsi hər zaman fərsət deyil. Bəzən bu, istifadə müddəti bitmiş, keyfiyyətsiz və təhlükəli məhsulların bazara çıxarılması ilə nəticələnir. Tənqizləyici qurumların məsuliyyəti ilə yanaşı, istehlakçı da öz hüquqlarını bilməli, şübhəli məhsullardan uzaq durmalıdır. Ən əsası isə - sağlamlıq ucuz etiketlərin deyil, keyfiyyətli qidalanmanın qiymətinə ölçülməlidir.

■ **Afaq MİRƏYQ,**
"Yeni Müsavat"

Yay fəslinin gəlişi ilə Azərbaycanın müxtəlif bölgələrində, xüsusilə də meşəlik, dağlıq və kolluq ərazilərdə yanğın təhlükəsi yenidən gündəmə gəlib. İyulun ortalarından başlayaraq müşahidə edilən kəskin isti hava şəraiti, güclü küləklər və quraqlıq bir sıra regionlarda alovun qarşısını almağı çətinləşdirir. Təəssüf ki, bu mövsüm də istisna olmadı və artıq bir neçə yerdə fəlakət səviyyəsində meşə yanğınları qeydə alınıb.

Ən narahatedici məqamlardan biri isə budur ki, yanğınların bir qismi işğaldan azad olunmuş ərazilərdə - xüsusilə də minalanmış zonalarda baş verir. Qarabağda bir neçə gündür ki, Fövqəladə Hallar Nazirliyi, Ekologiya və Təbii Sərvətlər Nazirliyi və digər aidiyyəti qurumlar alovla mübarizə aparır.

Son günlərdə bir neçə nöqtədə mina partlayışları qeydə alınıb. Yanğının temperaturu və alovun təsiri ilə torpaqda gizlədilmiş partlayıcı qurğuların aktivləşməsi faktı həm müdaxilə edən şəxslər, həm də gələcəkdə bu sahələrin təmizlənməsi ilə məşğul olacaq minatəmizləmə qrupları üçün əlavə təhlükə yaradır.

Burada vacib və mübahisəli bir sual meydana çıxır: yanğından sonra mina təmizləmə işləri çətinləşəcək?

Bəzi ekspertlərin fikrincə, yüksək temperaturun təsiri ilə minaların yerini dəyişməsi, torpağın strukturu ilə birgə qurğuların daşıyıcı hissələrinin dağılması onları aşkarlamağı çətinləşdirə bilər. Yeni mina daha dərinə çökə, ətraf mühitlə birləşərək detektorlar üçün "görünməz" ola bilər. Digər tərəfdən, bəzi mina-

Minalanmış ərazilərdə yanğın - ANAMA-nın işi çətinləşdi, yoxsa...

ların partlayaraq sıradan çıxması, yerində kraterlər yaratması həmin ərazinin gələcəkdə təmizlənməsi prosesini nisbətən asanlaşdırır. Lakin bu, çox məhdud sayda minalara aiddir və heç bir halda gənişmiqyaslı təhlükənin aradan qalxdığı anlamına gəlmir.

Azərbaycan Minatəmizləmə Agentliyinin (ANAMA) bu istiqamətdə araşdırmalar apardığı və bölgədəki vəziyyəti yerində təhlil etdiyi bildirilir.

Minalar Əleyhinə Azərbaycan Kampaniyası İctimai Birliyinin sədri Hafiz

Səfixanov "Yeni Müsavat"a açıqlamasında bildirib ki, hazırda yanğın yerində və vəziyyətlə bağlı məlumatdır: "Qeyri-Hökumət Təşkilatlarına Dövlət Dəstəyi Agentliyinin maliyyə dəstəyi ilə kasetli silahların tədqiqi layihəsini həyata keçiririk. Bununla bağlı işğaldan azad olunmuş ərazilərdə tədqiqatlar aparırıq. Yanğın baş verən ərazilərdə də olduq. Yanğınların bəzilərini müəyyən məsafədən izləmişəm. Yanğınlar nəticəsində Şuşa ətrafında, Böyük Qaladərəsi kəndi ərazisində 5 mina

partlayış qeydə alınıb. Ağdam və Ağdərə zonasında da yanğının təsiri nəticəsində bir neçə mina partlayışı olub. Yanğının baş verdiyi ərazilərdə minatəmizləmə işi dayanır. Gərək yanğınsöndürənlər öz işlərini bitirsinlər ki, həmin ərazilərdə tədqiqat aparılsın və minatəmizləmə əməliyyatları həyata keçirilsin. Yanğınların baş verməsi əməliyyatlara birbaşa təsir etməsə də, bilavasitə təsir edir. Məndə olan məlumata görə, yanğının yaxınlığında aparılan minatəmizləmə işləri dayandırılıb. Bu işləri bir

az ləngidir".

H.Səfixanov deyir ki, yanğın nəticəsində minaların yerdəyişməsi baş verməyib: "Minaların miqrasiya problemi müşahidə edilmir. Belə hallar digər texnogen hadisələr, məsələn, zəlzələ, daşqın, sel zamanı baş verir. Yanğın zamanı minalar yer dəyişmir, sadəcə olaraq, plastik korpuslu minaların gövdəsinə müəyyən təsirlər olur. 1994-cü ildə atəşkəslə bağlı müqavilə imzalandıqdan sonra Ermənistan ordusu Azərbaycan ərazisində külli miqdarda özlərinin istehsalı olan plastik gövdəli minalar basdırıblar. Ona görə də yanğın bu növ minaların korpusunu yandırır. Metal korpuslu minaların gövdəsində isə korroziya yaranır. Bu isə sonrakı əməliyyatlar zamanı mina təmizləyənlərin daha diqqətli olmasını tələb edir. Çünki bu minaların müəyyən hissələri açıq vəziyyətdə olur və partlayışa daha həssas olur".

Birlik sədri qeyd edir ki, yanğının baş verdiyi bütün ərazilərdə partlayıcılar aktivləşib: "Bütün zonalarda bu məsələ aktuallığını saxlayır. Yanğın minatəmizləmə işlərində çətinlik yaradıb, amma bizim mina təmizləyənlər

peşəkardırlar, əməliyyat zamanı nəzərə alacaqlar".

ANAMA mütəxəssisləri bildirirlər ki, yanğın zamanı bəzi partlayıcıların aktivləşib partlaması ərazinin minadan təmizlənməsi demək deyil.

"Yeni Müsavat"ın əldə etdiyi məlumata görə, hazırda yanğının baş verdiyi ərazilərə yaxın yerlərdə yaşamaq və işləmək təhlükəli olduğu üçün əhali müvəqqəti olaraq köçürülüb və işlər dayandırılıb. Hazırda Ağdərə rayonunun Talış kəndində yanğınlar davam edir. Ağdərədən Ağdama gedən istiqamətdə, Ağdamın yuxarı hissələrində şiddətli yanğınlar var. Bu ərazilər meşə massividir, orada mina olsa da, hazırda minatəmizləmə işləri aparılmır. Hazırda hər kəs yanğın ərazisindən kənara aparılıb. Yanğın yerinə helikopterlər cəlb olunub.

Qeyd edək ki, azad olunan ərazilərdə iyulun 14-dən 20-nə qədər 6 tank əleyhinə mina, 73 piyada əleyhinə mina, 178 partlamamış hərbi sursat (PHS) aşkarlanıb və zərərsizləşdirilib. Məlumata əsasən, 1641 hektar ərazi minalardan təmizlənib.

■ **Sahənə RƏHİMLİ,**
"Yeni Müsavat"

Suda batanı xilas etmək istəyənlər mütləq oxusun - bu səhvlər baha başa gəlir

Novxanı-Pirşağı yolunun kənarındakı ictimai çimərlikdə baş verən faciə bir daha göstərdi ki, dənizdə təhlükə anında verilən qərarlar təkcə boğulanın deyil, xilas etmək istəyənin də həyatına son qoya bilər.

Musavat.com xəbər verir ki, 16 yaşlı iki yeniyetməni - Sənan Şamayevi və Əli Cəbarovu xilas etməyə çalışan 2003-cü il təvəllüdü müddətindən artıq xidmət edən hərbi Rəvan Əliyev həyatını itirib. Qəhrəmanlıq edən MAXE Sənanı dənizdən çıxarmağı bacarsa da, Əlini xilas etməyə çalışarkən özü də suda batıb. Hər iki nəfərin meyiti artıq sudan çıxarılıb.

Peşəkar xilasedicilər bildirirlər ki, əksər hallarda insanların instinktiv reaksiyası - dərhal suya atılıb boğulanı çıxarmaq cəhdi - ölüm riski ilə nəticələnir. Əsas səbəb isə boğulan şəxsin panik vəziyyətdə olmasıdır. Boğulan insan xilas edilmək əvəzinə ətrafdakı adamları da suyun altına çəkə bilər. Fiziki təzyiq, dirmaşma instinkti və qorxu hissi səbəbindən xilasedici belə onunla birlikdə boğula bilər.

Novxanıda baş verən faciə də bunun bariz nümunəsidir.

Fövqəladə Hallar Nazirliyi və digər mütəxəssislərin tövsiyələrinə görə, boğulma halında ilk növbədə əgər peşəkar üzgüçü və ya təlim keçmiş şəxs deyilsinizsə, birbaşa yaxınlaşmaq olmaz. Məhkün olduğda boğulana ip, qamış, şar, qurtarma dairəsi və ya digər üzən əşya atmaq tövsiyə olunur. Əgər suya girməyiniz mütləqdirsə, boğulanın arxasından yaxınlaşmağa çalışın - üzübüz olduğda

sizi tutub aşağı çəkə bilər. Boğulanın şüuru yerində deyilsə və müqavimət göstərmirsə, onu çənəsindən və başından dəstəkləyərək sahilə doğru çəkmək lazımdır. Həmçinin suya girməzdən öncə mütləq kənarda kimisə xəbərdar etmək və yardım çağırmaq da vacibdir.

Rəvan Əliyev bir gənc olaraq fədakarlıq edib. Onun cəsəti mübahisə mövzusu deyil. Amma bu hadisə bir daha göstərdi ki, cəsarətlə yanaşı, təhlükəsiz davranış bilikləri də

həyatı əhəmiyyət daşıyır. Azərbaycanda da sahilboyu rayonlarda yaşayan əhali və gənclər arasında bu sahədə maarifləndirmə kampaniyalarının aparılmasına böyük ehtiyac var.

Qeyd edək ki, bu ilin yay mövsümü başlayandan bəri artıq 20-dən çox şəxs müxtəlif çimərliklərdə boğularaq həyatını itirib. Mütəxəssislər hər gün xəbərdarlıq etsələr də, təəssüf ki, təcrübə göstərir: nə qədər ki, ictimaiyyət düzgün davranış qaydalarını öyrənməyəcək, faciələrin qarşısını

almaq mümkün olmayacaq.

Fövqəladə Hallar Nazirliyinin (FHN) Kiçikhəcmli Gəmilərə Nəzarət və Sularda Xilasetmə Dövlət Xidmətinin İctimaiyyətlə Əlaqələr və Təbliğat Şöbəsinin rəisi, polkovnik-leytenant Aqşin Əlili "Yeni Müsavat"a açıqlamasında bildirib ki, zərərçəkmiş yaxındadırsa, ona uzun taxta parçası, ağac budağı, köynək, kəmərlər və ya dəsmal uzadılmalı, xilas edən şəxsin özü isə möhkəm bir yerdən tutaraq həmin əşyanı dartmalıdır: "Batan şəxs uzaqdadırsa, ona iplə bağlanmış hər hansı batmayan əşya atmaq olar. Bu cəhdlər baş tutmadıqda, yalnız üzməyi bacardığınız halda suya girməlisiniz. Zərərçəkmişin vəziyyəti yaxşı olsa belə, o, mütləq həkim tərəfindən müayinə olunmalıdır.

Qeyd edək ki, paytaxtın Sabuncu rayonunda yerləşən Pirşağı çimərliyində ötən gün 2 nəfər suda batıb. Dünən saat 20 radələrində Pirşağı çimərliyində İmişli rayon sakini 2017-ci il təvəllüdü Arif Aqil oğlu Rüstəmov və Bakı şəhər sakini 1994-cü il təvəllüdü Rəvan Əliyev oğlu Cəbarov suda çimərək boğulublar. Onların meyiti sudan çıxarılıb.

■ **Sahənə RƏHİMLİ,**
"Yeni Müsavat"

İyulun 27-də Bakı beynəlxalq mədəniyyət arenasının diqqət mərkəzində oldu. Dünyaca məşhur pop ulduzu Castin Timberleyk "Forget Tomorrow" dünya turu çərçivəsində ilk dəfə olaraq Azərbaycana səfər etdi və Bakı Olimpiya Stadionunda möhtəşəm bir konsert proqramı ilə çıxış etdi. Bu, həm Timberleykin ölkəmizə ilk səfəri, həm də geniş tamaşaçı auditoriyasının bir araya gəldiyi tarixi bir hadisə kimi yadda qaldı.

Timberleykin Bakıdakı çıxışı ölkənin mədəni həyatında da xüsusi yer tutmaqla yanaşı, iqtisadçıların fikrincə, iqtisadi və turizm baxımından da faydası olduqca böyük olub.

Rəsmi məlumatlara görə, Timberleykin Bakıdakı çıxışı ilə əlaqədar Azərbaycana təxminən 25 minə yaxın xarici turist gəlib. Bu rəqəm ölkəmizin turizm potensialının artdığını və beynəlxalq səviyyədə cəlbedici olduğunu bir daha sübut edir. Xüsusilə Qazaxıstan, Türkiyə, Rusiya və digər ölkələrdən gələn turistlər arasında böyük maraq müşahidə olunub. Qazaxıstanlı turistlər sosial mediada "Baku is calling" adlı trendlə Azərbaycanın gözəlliklərini və konsert təcrübələrini geniş yayıblar.

Beynəlxalq turizm şirkətləri Timberleykin konserti üçün xüsusi paketlər hazırlayıb. Bu paketlər yalnız konserte girişdən ibarət olmayıb, həm də Bakının zəngin tarixi, mədəni və kulinariya özəlliklərini əhatə edən ekskursiyaları özündə birləşdirib.

Bakı Olimpiya Stadionunun mətbuat xidmətinin rəhbəri Fərid Əsədzadə mətbuata verdiyi açıqlamasında bildirib ki, konsertdə ümumilikdə təxminən 50 min nəfər iştirak edib və konsertin bilet satışları "İtikit" platforması vasitəsilə həyata keçirilib.

Sosial mediada və yerli, xarici mətbuatda konsert ge-

niş əks-səda doğurub. On minlərlə insan öz təəssüratlarını paylaşmış, Azərbaycanın mədəniyyət paytaxtı kimi tanınması istiqamətində böyük addım kimi qiymətləndirilib.

Bununla belə, belə böyük miqyaslı beynəlxalq tədbirlər ətrafında müxtəlif fikirlər də səslənir. Bir qisim insanlar belə ulduzların yüksək qonorarlar tələb etməsini əsas götürərək, bu vəsaitlərin başqa mədəni layihələrə sərf edilməsinin daha faydalı ola biləcəyini bildirirlər. Hətta bəzi tənqidçilər Timberleyk kimi sənətçilərin artıq populyarlığını itirdiyini və dünya səhnəsində əvvəlki cazibədarlığını qoruya bilmədiyini iddia edirlər.

Digər tərəfdən, məsələyə daha geniş perspektivdən baxanların fikrincə, Timberleykin Bakı turnesi ölkəmizin beynəlxalq arenada görünməsini gücləndirib.

İqtisadçı Eyyub Kərimli "Yeni Müsavat"a bildirib ki, Timberleykin konserti MDB-dən 20 min qonaq toplayıb və bununla Bakı turistlərin cəlbedici mərkəzinə çevrilib: "Azərbaycan bölgənin populyar turizm istiqamətlərindən biri kimi mövqeyini möhkəmləndirməkdə davam edir. Bu dəfə Bakı Castin Timberleykin konsertinə gələn minlərlə qonağın görüş yerinə çevrildi. İzləyicilər arasında əsasən Qazaxıstan və Rusiyadan olan turistlər üstünlük təşkil edirdi,

Castin Timberleykin Bakı turnesi - estrada ulduzunun konserti turist axınına səbəb olub

həmçinin Özbəkistan, Qırğızıstan, Belarus və digər ölkələrdən də çoxlu sayda qonaq gəlmişdi. Ümumilikdə tədbir təxminən 20 min xarici ziyarətçini cəlb etdi.

Bakı qonaqları özünəməxsus rahatlıq və sakit atmosferlə qarşıladı. Turistlər şəhərin rahatlığını və qonaqpərvərliyini qeyd edir, Bakı isə inamla Qafqazın mədəni və tədbirlər paytaxtına çevrilir".

Müğənni-bəstəkar Murad Arif isə qeyd edib: "Təş-

kilatçılıq, logistika problemləri haqqında səhih fikrim yoxdur. Səfərdə olduğum üçün konserti buraxdım. Bunlar təcrübəylə düzələn şeylərdir. Bizim ölkədə belə miqyaslı konsertlər ildə bir dəfə olur. Sistematiklik, davamlılıqla hər şey yerinə oturacaq.

Əsas odur ki, dünya starları turlarına Bakı yazdırır. Xalqımız, minlərlə turistə qoşularaq stadiona "Mirrors" üçün fənləri qoşur. Bu özü cəmiyyətə böyük bir mədəniyyət

qatqısı, təcrübə və dünya miqyaslı konsertləri öz vətəninə yaşamaq şansıdır. Ən sevdiyiniz rus, türk ulduzları belə ABŞ starlarını təqlid edir. O miqyası, o səviyyəni Bakı səhnəsində görmək qürurdur".

İqtisadçı Natiq Cəfəri də "Yeni Müsavat"a açıqlamasında dünya ulduzunun Bakıda konsert verməsinin ölkəmiz üçün təkə turizm məqsədilə deyil, ölkənin imici baxımından da önəmli olduğunu deyib: "İstənilən

dünya səviyyəli, yeni dünyada adı olan ulduzun hansısa bir ölkəyə gəlib konsert verməsi təbii ki, pozitiv hadisədir. Çünki bu, təkə turizm məqsədilə deyil, ölkənin imici baxımından da önəmlidir. Belə tədbirlər təhlükəsizliklə bağlı heç bir problem olmadığını göstərən, ölkənin stabil və etibarlı olduğunu təsdiqləyən mesajdır.

Mən buna normal yanaşıram və düşünmürəm ki, burada qonorar məsələsi müzakirə olunmalıdır. Çünki bu cür layihələrin arxasında təşkilatçılar dayanır və onlar riskləri hesablayaraq qərar verirlər. Əgər biletlərin qiyməti ilə qonorar ödəmək mümkün deyilsə, bu, təşkilatçıların şəxsi məsuliyyətidir və dövlət büdcəsi bu işə qarışmır.

Ona görə də təşkilatçılıq, belə tədbirlərin mütəmadi keçirilməsi, onun reklamı və digər texniki məsələlər barədə müzakirələr aparmaq faydalıdır. Ümumilikdə isə bu cür konsertlər ölkə üçün neqativ deyil, tam əksinə, pozitiv hadisədir".

□ **Xalidə GƏRAY,**
"Yeni Müsavat"

6 aya 2 milyard dollar - Gürcüstanın turizm uğurunun sirri

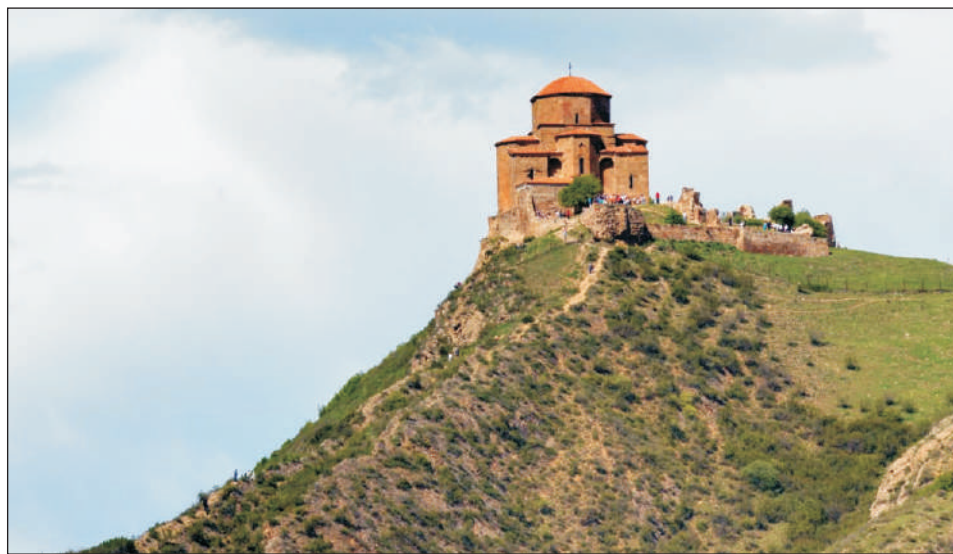
Natiq Cəfəri: "Azərbaycanda turizmin inkişafı üçün müxtəlif proqramlar qəbul edilsə də, təməl problemlər hələ də həllini tapmayıb"

Gürcüstan Milli Bankının saytında yerləşdirilmiş materiallara əsasən, 2025-ci il yanvarın 1-dən iyunun 30-dək Gürcüstanın beynəlxalq səyahətçilərdən əldə etdiyi gəlir təxminən 2 milyard dollar təşkil edib.

2025-ci il yanvarın 1-dən iyunun 30-dək olan müddətdə ən böyük məbləği Rusiyadan olan ziyarətçilər xərcləyib - 280,8 milyon dollar. Lakin bu ilin ilk altı ayında 2024-cü ilin eyni dövrü ilə müqayisədə Rusiya vətəndaşlarından gələn gəlirlər 26,1% azalıb, Al vətəndaşlarından gələn gəlirlər isə əksinə, 12,5% artıb.

Dövlət Turizm Agentliyinin sədri Fuad Nağıyev Bakıda keçirilən BMT Turizm Təşkilatının Avropa üzrə Regional Komissiyasının 71-ci iclasında bildirmişdi ki, COVİD-19 pandemiyasından sonra yaxşı bərpa olunmuş və xüsusilə Avropada genişləndirilmiş marketing söyləri sayəsində ölkəyə turist axını artıb.

"2024-cü ildə beynəlxalq ziyarətçilərin sayı 2023-cü ilə müqayisədə 26% artıb, turist xərcləri 5.1 milyard ABŞ dol-

larına çatıb. Turizm sektoru 2024-cü ildə Azərbaycanın ümumi daxili məhsuluna (ÜDM) 4.5% töhfə verib və bu müsbət dinamikanın 2025-ci ildə də davam edəcəyi gözlənilir", - agentlik rəhbəri demişdi.

Dövlət Statistika Komitəsinin məlumatına əsasən, 2025-ci ilin yanvar-iyun aylarında mehmanxana (hotel) və mehmanxana tipli obyektlərin gəlirləri 2024-cü ilin yanvar-iyun ayları ilə müqayisədə 9,2 faiz artaraq 290 milyon

manat təşkil edib. Gəlirlərin 60,4 faizi nömrələrin (otaqların) təqdim olunması üzrə xidmətlərdən, 27,5 faizi ictimai iaşə xidmətlərindən, 3,2 faizi müalicə və sağlamlıq xidmətlərindən, 8,9 faizi isə digər xidmətlərin göstərilməsindən əldə edilib.

Qeyd edilib ki, 2025-ci ilin yanvar-iyun aylarında mehmanxana (hotel) və mehmanxana tipli obyektlərin birdəfəlik tutumundan istifadə səviyyəsi ölkə üzrə 21,4 faiz olub (2024-cü ilin yanvar-iyun ay-

larında 21,1 faiz).

2025-ci ilin yanvar-iyun aylarında mehmanxana (hotel) və mehmanxana tipli obyektlərdə keçirilmiş gecələmələrin sayı 2024-cü ilin yanvar-iyun ayları ilə müqayisədə 6,4 faiz artaraq 1970,7 min olub.

Əcnəbilərin və vətəndaşlığı olmayan şəxslərin keçirdiyi gecələmələrin sayı 2024-cü ilin yanvar-iyun ayları ilə müqayisədə 10,3 faiz artaraq 1192,6 min olub ki, bu da ümumi gecələmələrin 60,5

faizini təşkil edir. Gecələmələrin ümumi sayının 19,3 faizi Hindistan, 12,8 faizi Rusiya Federasiyası, 9,1 faizi Türkiyə, 6,7 faizi Səudiyyə Ərəbistanı, 5,3 faizi Birləşmiş Ərəb Əmirlikləri, 4,1 faizi İsrail, 3,3 faizi ABŞ, 2,8 faizi Çin, 2,8 faizi Pakistan, 2,7 faizi Qazaxıstan, 2,5 faizi Özbəkistan, 2,4 faizi Küveyt, 2,0 faizi Böyük Britaniya, 1,1 faizi Almaniya, 0,9 faizi İtaliya, 0,7 faizi Gürcüstan, 0,6 faizi Bəhreyn, 0,6 faizi İran, 20,3 faizi isə digər ölkələrin vətəndaşlarının payına düşüb.

Əcnəbilərin və vətəndaşlığı olmayan şəxslərin keçirdiyi gecələmələrin 80,8 faizi Bakıda, 7,2 faizi Qusarda, 4,1 faizi Naftalanda, 3,2 faizi Qəbələdə, 2,1 faizi Qubada, 0,5 faizi Şamaxıda, 2,1 faizi isə digər şəhər və rayonlardakı mehmanxanalarda qeydə alınıb.

Azərbaycan Respublikası vətəndaşlarının mehmanxanalarda keçirdiyi gecələmələrin sayı 2024-cü ilin yanvar-iyun ayları ilə müqayisədə 0,9 faiz artaraq 778,1 min olub ki, bu da ümumi gecələmələrin 39,5 faizini təşkil edir.

Respublikaçı Alternativ Partiyasının (ReAL) sədri, iqtisadçı Natiq Cəfəri hesab edir ki, Azərbaycanda turizmin inkişafı üçün müxtəlif proqramlar qəbul edilsə də, təməl problemlər hələ də həllini tapmayıb. N.Cəfəri "Yeni Müsavat"a şərhində bildirdi ki, turizmin inkişafına mane olan ən böyük təməl problem-

lərdən biri quru sərhədlərin bağlı olmasıdır: "Quru sərhədlərin bağlı olması turizmə çox böyük ziyan vurur. İkinci problem aviabiletlərin çox bahalı olmasıdır. Məsələn, Gürcüstanın Kutaisi şəhərindən Avropa ölkələrinə aşıqibüdcəli və çarter reysləri təşkil olunur. Təxminən, 200 manata Avropadan Gürcüstana gediş-dönüş biletləri almaq mümkündür. Üçüncü amil isə infrastruktur və hekayə quruculuğudur. Azərbaycanda hotellərin sayı çox azdır, üstəlik, gecələmə qiymətləri də bahadır. Turizmin təməllərindən biri də hekayə quruculuğudur. Bu o deməkdir ki, hekayə qurub onu satmağı bacarmaq lazımdır. Gürcüstanda bir neçə əfsanəni az qala reallaşdırıblar. Məsələn, qədim Kolxida dastanında qızıl dəri haqqında bölmə var. Onu sanki olmuş hadisə kimi təqdim etməyə, hekayələşdirməyə nail olublar. Ehtimal olunan Kolxida dərisinin olduğu bölgəyə yüz minlərlə turist gəlir. Yaxud dünyada ən qədim daşdan ovulmuş şərab düzəltmək üçün oyuqlar var. Gürcülər bunu çox yaxşı təqdim edə bildilər ki, təqribən 5-6 min il əvvəl orada şərab istehsal olunub. Çox sayda kilsə, tarixi abidə var ki, təqdimatları yaxşı qurulub. Bu səbəblərə görə təəssüf ki, Azərbaycanda turizmin nəzərəcarpacaq inkişafını görə bilmirik".

□ **Nigar HƏSƏNLİ,**
"Yeni Müsavat"

Bu günlərdə "ASK Arena" adlanan köhnə "Şəfa" stadionunun qazonu təmir edilərkən orada bəzi şəxslərə cadu-piti edildiyinin izləri aşkarlanıb. Bu barədə yayılan xəbərlərdə bildirilirdi ki, həmin cadu keçmiş "Keşlə", indiki "Şamaxı" klubunun sabiq baş məşqçiləri Yunis Hüseynov və Sənan Qurbanova qarşı edilib.

Məhz onların şəkilləri və adları yazılmış cadu süni qazonun altından tapılıb. Cadu materialında "Keşlə"nin əməkdaşı Eldəniz Yusifovun da adı olub. Ehtimal olunur ki, bunu həmin vaxt "Keşlə"nin uğursuzluğunu istəyən, kluba baş məşqçi gəlmək arzusunda olan azərbaycanlı məşqçilərdən biri edib.

Maraqlıdır, elm tərəqqinin indiki vaxtında da yüz minlərlə insan caduya, onun fəvqəladə gücünə inanır, öz problemlərini onunla həll etmək istəyir, bu zaman fırıldaqçı fəalçılara, maqlara, cürbəcür dələduzlara əmək-pul verir.

Bəs insan oğlu bu, açıq dələduzluq aktı olan əməllərə görə pul ödəməkdən niyə əl çəkmir? Fəalçılara ehtiyac niyə azalmır? Nəhayət, İslam cadu haqda nə deyir?

Dini mövzular üzrə mütəxəssis, araşdırmaçı jurnalist Rəsul Mirhəşimli mövzu ilə bağlı deyir ki, insanların həyatının bilik, zəhmət və düşüncə ilə dəyişəcəyinə inanmasını bir kənara atıb, caduya, tilsimə, fala inanması narahatedici mənzərədir: "Bütün dövrlərdə cahillik və xurafata inanmaq meyli olub, elmi inkişafın səviyyəsindən asılı olmayaraq bu zərərli vərdiş bu gün də var. Bu cür inanclar tək-cə fərdi aldanış deyil, həm də cəmiyyətin mədəni və aqli geriləməsinə səbəb olan təhlükəli bir haldır. İslam dini isə bu cür əməlləri birmənalı şəkildə rədd edir və insanı ağıl, iman və təvəkkül yoluna çağırır.

Caduya inanan insan zamanla öz məsuliyyət hissini itirir. O, uğursuzluqlarının səbəbini ya kiminsə "cadu etməsi" ilə əlaqələndirir, ya da fəalçıdan "əlac" gözləyərək passiv hala düşür. Bu isə insanı həyatını idarə etmək gücündən uzaqlaşdırır, öz zəhmətinə deyil, uydurma vasitələrə arxayınlaşdırır. Caduya inanmaq insanlarda psixoloji asılılıq yaradır və qərarvermə qabiliyyətini zəiflədir".

Rəsul Mirhəşimli təəssüflə qeyd edir ki, müasir dövrdə insanlar öz problemlərini hansısa fırıldaqçının bəd əməlləri sayəsində həll etmək istəyir, cahillik göstərərək, həmin adamların əməllərinin doğruluğuna inanırlar: "Bu isə onun inkişafını əngəlləyir. Bir çox hallarda cəmiyyətdə caduya inamın yayılması insanların bir-birinə olan və ailə münasibətlərini zədələyir, insanlar

bir-birindən şübhələnməyə başlayır, "bu adam mənə cadu edib" düşüncəsi ilə nifrət toxumu səpilir. İnsanların zəhmət çəkməyin doğru davranış olduğu inancını bir kənara atıb, cadugərlərə inanası fırıldaqçılığın yayılmasına zəmin yaradır. Bu əməllərlə məşğul olanlar heç bir elmi və dini əsas olmadan insanların aldadaraq maddi qazanc əl-

Halbuki İslam dini insanı düşünməyə, təhlil etməyə və çətinliklər qarşısında səbir, çaba və dua ilə hərəkət etməyə təşviq edir. Cadu və bu kimi əməllər nə problemin həlli, nə də uğurun açarıdır. Əksinə, bu yolla insan həm dünyasını, həm də axirətini ziyanə uğradabilir".

İlahiyyatçı Fərid Abdullanın da mövzu ilə bağlı fi-

rə ilə bağlıdır. Halbuki mənim inancım budur: problemə düşmüşsə, diz çök, dua et. İstədiyin dildə, istədiyin sözlə. Elə bir dua yoxdur ki, Allah desin - bunu oxusan qəbul edəmə, bunu yox".

İlahiyyatçı vurğulayır ki, həyat imtahanıdır, heç kim bu dünyada sığortalanmayıb: "İmam Hüseynin başına gələnə baxın - ona cadumu

Cadunun gücü - fəalçılara ehtiyac niyə azalmır?

Rəsul Mirhəşimli: "Bu cür inanclar cəmiyyətin mədəni-əqli geriləməsinə gətirən haldır"

Fərid Abdulla: "Cadu xəstəlik kimidir, Allahla əlaqəsi güclü olan adama təsir etmər"

də edirlər. Cəmiyyətin bir qismi bu fırıldaqçılığa boyun əyir və nəticədə bu "sektor" genişlənir".

Mütəxəssisə görə, sosial şəbəkələrin bu "cadugərləri" tanıdib populyarlaşdırması da problemin yayılmasında böyük rol oynayır: "Bu platformada problemlərin həlli üçün məntiq və elmi yanaşma əvəzinə, fəalçıların yanına getmək təbliğ olunur. Bu cür davranışlar bir millətin ümumi düşüncə səviyyəsini aşağı salır və gələcək nəsillərə zərər verir. İslam inancına görə insan yalnız Allaha güvənməli, Onun izni və iradəsi xaricində heç bir varlığın insan taleyini dəyişə bilməyəcəyini bilməlidir. Qurani-Kərimin bir çox ayələrində cadu ilə məşğul olanların, sehr edənlərin şərindən qorunmaq üçün Allaha sığınmaq tövsiyə olunur. Əgər bir insan cadunun gücünə, fəalçının dediklərinə inanaraq bu yolla həyatına yön verir və Allahdan başqasından yardım umursa, bu iman zəifliyinin bariz nümunəsidir. Caduya inanmaq fərdi zəifləmə, ictimai çəşqınlıq və dini sapma ilə nəticələnir.

Kirləri diqqət çəkir: "Əksər videolarında Quran açmaq, cadu, ruh çağırmaq, Qaraçuxa, yuxu yozmaq kimi mövzuları tənqid etsem də, insanlar ısrarla mənədən belə xidmətlər gözləyirlər. Yazırlar: "Quran açırınsınız?", "Cadu tapırınsınız?" və s. İnsanlar buna inanmaq istəyir. İstəyirlər ki, uğursuzluqları cadudan olsun, talelərini Quran açmaqla öyrənsinlər. Çünki illərlə din onlara bu cür təqdim olunub: cin, mələk, möcüzə, qeybi hadisələr, yuxular... Elə bil din yalnız bundan ibarətdir. Halbuki gündəlik həyatın özündə də dini çalarlar tapmaq mümkündür".

İlahiyyatçıya görə, bəzi ləri sadə hadisələrə belə bədi, dini və fəlsəfi yozumlar verir və bunu "həqiqət" kimi təqdim edir: "Amma bu, sadəcə, şəxsi baxışdır. Ən böyük fəsad isə bu baxışların din adı ilə təbliğ olunmasıdır. Bəziləri ısrarla istəyir ki, zikr deyim, möcüzə baş versin, Allah adından zəmanət verim. Halbuki mən, sadəcə, öz fikrimi deyirəm, Allah isə Aləmdir. Ən çox qarşılaşdığım müraciətlər cadu, dua, istixa-

olunmuşdu? O da, qarşısındakılar da bir-biri üçün imtahan idi. İstixarə isə qərarlılıq zamanı edilən vasitədir, Allahın hökmü deyil. Sabah nə baş verərsə versin, məsuliyyət sənə qalır".

Cadu məsələsinə gəlincə, Fərid Abdullah onu belə izah edir: "Cadu xəstəlik kimidir, Allahla əlaqəsi (oxu: mədəni immuniteti) güclü olan adama təsir etmər. Zəif olana isə hər şey təsir edir. Peyğəmbərlər də xəstələniblər, işləri düz getməyib. Həyat belədir. İnsanlar dini real həyatdan çox, qeyri-adi, əfsanəvi hadisələrlə bağlamağa meyllidirlər. Amma bu, bizim məsuliyyətimiz deyil. Bizim vəzifəmiz düzgün yaşamaqdır".

Fərid Abdullah fikirlərini Qurandan gətirdiyi bir ayə ilə tamamlayır: "Əgər Allah sənə bir zərər toxundursa, bunu Ondan başqa heç kim aradan qaldıra bilməz. Əgər sənə bir xeyir vermək istəsə, Onun mərhəmətinə heç kəs mane ola bilməz. O, bunu istədiyi qullarına nəsis edir. O, bağışlayandır, rəhimlidir" (Yunus, 107).

□ **Afaq MİRAYIQ,**
"Yeni Musavat"

Bu il 166 aptekdə yoxlama aparılıb, 43-də nöqsan aşkarlanıb

Bu ilin yanvar-iyun ayları ərzində Səhiyyə Nazirliyi Analitik Ekspertiza Mərkəzi 166 aptekdə yoxlama keçirib.

"Report"un əldə etdiyi məlumata görə, yoxlanılan apteklərdən 43-də nöqsanlar aşkarlanıb.

2025-ci ilin birinci yarım ilində apteklərdə keçirilən yoxlamalardan 76-sı Bakıda, 90-ı isə respublikanın digər şəhər və rayonlarında baş tutub.

Sözügedən dövr ərzində 20 aptekdə plandan kənar, 4-ündə isə yoxlamadan kənar yoxlamalar aparılıb. Apteklərin 159-da isə planlı yoxlamalar həyata keçirilib (bəzi apteklərdə həm plandan kənar, həm də planlı yoxlamalar keçirilib - red.)

Qeyd edək ki, bu ilin birinci yarım ilində ən çox apteklərin yoxlanıldığı dövr 2025-ci ilin aprel ayı olub. Belə ki, Bakı şəhəri üzrə 13, respublikanın digər şəhər və rayonlarında isə 45 aptek olmaqla ümumilikdə 58 aptek təftiş olunub. Yoxlamalar zamanı 20 aptekdə nöqsanlar aşkarlanıb.

Son altı ayda məişət zorakılığı ilə bağlı 40 mühafizə orderi verilib

2025-ci ilin ilk altı ayı ərzində məişət zorakılığı ilə bağlı 40 mühafizə orderi verilib.

Bu barədə "Report"un sorğusuna cavab olaraq Ailə, Qadın və Uşaq Problemləri üzrə Dövlət Komitəsindən məlumat verilib.

Qeyd edilib ki, komitəyə həmin dövrdə müraciət edənlərin 160 nəfəriəri, 165 nəfəri yaxın qohumu, 37 nəfəri isə keçmişəri tərəfindən zorakılığa məruz qalıb.

Zorakılıq törədənlərin 233 nəfəri kişi, 91 nəfəri qadındır.

"Kimisə özümə "calaq" etməyin yaxşı şey olmadığını bilirəm" - Ruslan bu dəfə 9 il cəza aldı

İranlı Milad adlı şəxsədən 14 kiloqram narkotik vasitəni satış məqsədilə almaqda ittiham olunan şəxs həbs edilib. Onun cinayət işi üzrə məhkəmə araşdırması başa çatıb.

"Yeni Musavat" xəbər verir ki, 51 yaşlı Ruslan Məmmədov Yevlaxda 14 kiloqram narkotik vasitə ilə saxlanılıb.

Əvvəllər narkotik ittihamına görə bir neçə dəfə məhkumluluq həyatı yaşamış Ruslan Məmmədov istintaqdakı ifadəsində özünü təqsirli bilsə də məhkəmədə fərqli danışmış.

O deyib ki, Milad adlı İran vətəndaşı ona narkotikin yerini deyib, amma həmin narkotikə əlini vurmamış polisler onu saxlayıb. Ruslan Məmmədov bildirib ki, Bakıdan Yevlağa taksisi ilə gedib. Onu aparən sürücünün adı Xalid olub. Ruslanın sözlərinə görə, Xalidi qorumaq üçün narkotiki boynuna alıb: "Mən dəfələrlə məhkumluluq həyatı yaşamışam. Buna görə də kimisə özümə "calaq" etməyin yaxşı bir şey olmadığını bilirəm. Xalidin bu işdə günahı olmadığı üçün narkotiki boynuma götürdüm", - deyərək Ruslan Məmmədov ifadəsində bildirib.

İstintaq zamanı Ruslan Məmmədovun telefonunda Milad adlı İran vətəndaşının narkotikin olduğu yerin şəklini ona göndərdiyi müəyyən edilib. Həmçinin narkotik istifadəçi olan şəxslərin Ruslan Məmmədova yazdığı mesajlar da istintaq zamanı sübut kimi qiymətləndirilib. Həmin mesajlarda ayrı-ayrı şəxslər Ruslan Məmmədova mesaj yazaraq ondan narkotik vasitə istəyiblər.

Məhkəmənin hökmü ilə Ruslan Məmmədov 9 il müddətinə azadlıqdan məhrum edilib.

□ **İ.MURADOV,**
"Yeni Musavat"

MUSAVAT

Son səhifə

N 131 (8741) 30 iyul 2025

Yadplanetlilərin gəmisi hərəkətə başladı: bu tarixdə Yerə enib qırqın törədəcəklər

31/ATLAS adlı sirli, nəhəng kosmik gəminin Verin Günəş sistemində doğru hücuma keçdiyi bildirilir. Nəzəriyyələrə görə, düşmən yadplanetlilər noyabrda Yerə enəcək və dağıntılar törədəcəklər!

"Müharibəyə hazır olun!" Sosial şəbəkələrdə yayılan iddialara görə, düşmən yadplanetliləri daşıyan kosmik gəmi Yerə yaxınlaşır. Bu iddialar astronomların iyulun 1-nə keçən gecə Günəşə doğru yüksək sürətlə hərəkət edən qeyri-adi göy cismini aşkar etmələrinə əsaslanır. Tarixə istinad edən sosial media yazıları 2025-ci ilin noyabrında yerdenə-kanar canıların sürətlə Yerə çatacağını iddia edirlər. Bu yadplanetlilər bir çox filmlərdə olduğu kimi qardaş və ya dost deyil, əksinə, düşməndirlər.

"31/ATLAS adlı bu kosmik gəminin orbiti onun Günəş sistemimizdən kənarda olan "ulduzlararası" cisim olduğunu göstərir. Astronomlar 31/ATLAS-in kometə olduğu inandırılır. Bununla belə, bir yazıda üç fizik bu obyektin həqiqətən də yerdenə-kanar canlılara aid ola biləcəyini iddia edirlər. Noyabrda yadplanetlilərin Yer kürəsini işğal edəcəyi ilə bağlı fərziyyələr irəli sürülür", - "Euro-news"ün hesabatında deyilir.

Kosmik gəmi olduğu iddia edilən və 31/ATLAS adlı sirli obyekt ən sürətli göy cisimidir. Məlumatla görə, 31/ATLAS Günəş sistemində ilk xarici ziyarətçi deyil. Bununla belə, o, 245.000 km/saat (150.000 mil/saat) sürətlə hərəkət edir ki, bu da Günəş Sistemində indiyə qədər aşkar edilmiş ən yüksək sürətdir. Onun 20 km ölçüdə nəhəng bir obyekt olduğu da bildirilir. ABŞ-in kosmik agentliyi olan NASA da açıqlamasında, "31/ATLAS kometasının Günəş sisteminin xaricindən gəldiyini bildirib".

"31/ATLAS inkişaf etmiş bir sivilizasiyanın göndərdiyi casus gəmisi ola bilər. Əgər fərziyyə doğru olarsa, başçılıq üçün dəhşətli nəticələr ola bilər", - Harvard Universitetinin astrofiziki Avi Loeb xəbərdarlıq edib.

Kosmik gəmiyə qarşı çıxanlar, sirli obyektin komet olduğunu iddia edirlər. Astronom Darril Seligman "bütün məlumatların onun başqa bir ulduz sistemindən gələn komet olduğu ilə əlaqəli" deyib.

Rusiyada abortlar tam qadağan oluna bilər

Rusiyada abortların yalnız tibbi göstərişlər olduqda həyata keçirilməsi təklif olunub.

Musavat.com xəbər verir ki, bu barədə Dövlət Dumasındakı Liberal Demokrat Partiyasının (LDPR) rəhbəri Leonid Slutskiy açıqlama verib. O, abortların tamamilə qada-

ğan edilməsini və yalnız həkim rəyinə əsaslanan hallarda icazə verilməsini təklif edib.

Slutskiy bildirib ki, bu addım ölkədəki ağır demoqrafik vəziyyətin dəyişməsinə səbəb ola bilər: "Abortlar Rusiya xalqının gələcəyini məhv edir. Biz demoqrafik uçuruma doğru gedirik və bu, döv-

lət təhlükəsizliyi məsələsidir". Qeyd edək ki, bu bəyanat ölkədə geniş müzakirələrə səbəb olub. Hüquq müdafiəçiləri, xüsusilə qadın haqları təşkilatları bu təklifin insan hüquqlarının pozulması olduğunu bildirərək narazılıq ifadə ediblər.

Hazırda Rusiyada abortlara qanunvericiliklə müəyyən edilmiş müddətdə və şərtlərlə icazə verilir. Təklifin qanun layihəsinə çevriləcəyi təqdirdə, ölkədə ciddi hüquqi və sosial dəyişikliklərin baş verəcəyi gözlənilir.

Yastığının altına qoyun - sərin yatın...

Yayda istidən yatmaqda çətinlik çəkirsinizsə, bu sadə, lakin təsirli üsulu sınaya bilərsiniz.

Bu üsul kondisioner və ya ventilyatorla istifadə etmədən sərin qalmaq istəyənlər üçün xüsusilə faydalıdır. İsti yay gecələri yuxunu kəməyə çevirir. Havanın durgun olduğu, tərin yapışqanlıq hissi etdiyi, hətta çarpayının islandığı o anlarda bir az sərin hava istəyirsiniz. Rahatlıq təmin edəcək sadə, elektriksiz və ucuz bir üsul var.

Yastığının altına buz gel paketi və ya donmuş dəsmal qoyun.

Bunlar yastığınızı sərin tutaraq bədən istiliyinizi aşağı salmağa kömək edir.

Evinizdə kondisioner yoxdursa və ya yüksək elektrik haqqı ödəmək istəmirsinizsə, bu təbii soyutma üsulu olduqca faydalı ola bilər.

Bunları bilirsinizmi?

- * Əncir ağacının çiçəyi meyvəsinin içində olur.
- * Bütün ömrünü evkalipt ağacında keçirən koalə ölümlünün yaxınlaşdığını hiss edəndə ağacdən torpağa enir.
- * İlk teatr qədim Yunanıstanda yaranıb. O vaxtlar faciəvi rol oynayan aktyorlar kədərli, komik rol oynayan aktyorlar isə şən maska taxırdılar. Teatr rəmzi olan maskalar belə yaranıb.
- * Göy qurşağı yerdən yarımdairə, təyyarədən isə daire şəklində görünür.
- * Dünyada işıqdan sürətli heç nə yoxdur. Onun sürəti saniyədə 300000 km-dir.
- * Hava olmadığınca görə Ayda səs yayılır.
- * Enerji yunancadan tərcümədə iş, fəaliyyət deməkdir.
- * İmperator pinqvinləri suda 265 m dərinliyə baş vura bilir.
- * İran xalqına məxsus Çehil Tultı kitabı "1001 gecə" nağılları əsasında qələmə alınmış və 40 nağıl daxil edilmiş.
- * Cins parçadan ilk dəfə gəmi yelkəni hazırlanıb.
- * Malta ölkəsində həftə günlərinin adları ərəb, ayların adları isə İtaliya dillərindən alınma sözlərlə ifadə olunur.
- * Dünyada ən böyük arxipelaq İndoneziyadır.
- * İlk məktəb zəngini şüşədən Pifaqor hazırlamışdır.
- * "Mədəni" sözü Mədinə sözündən götürülərək "şəhərli" deməkdir.
- * Kalka kağızının hazırlanmasında yarımfabrikat kimi batist parçasından istifadə edilir.
- * Kirpi ilin 236 gününü yatır.
- * Qərənfil və qızılgül eyni güldən qayduqda ətilərli itir.
- * Fotoaparət yeni yarandığı vaxtda şəkil çəkdirenlər onun qarşısında 20 dəq. dayanmalı olurdular.
- * Yunan və gürcü əlifbasında böyük hərf yoxdur.
- * İlk üstüörtülü hovuz 1742-ci ildə Londonda inşa edildi.
- * Fildə 35, itdə 39, quşlarda 42 rəqəmi bədən temperaturudur.
- * İlk eskalator 1911-ci ildə Londonda açılmışdır.
- * Gökəmlə səyyah Tur Heyerdal səfərə çıxanda aclığına yatırmaq üçün özü ilə həmişə qoz götürürmüş.
- * Ayay adlı meymun cinsinin boyu 40, quyruğu 60 sm olur, həşəratlarla qidalanır.
- * Hindistanda matəm və hüzn rəngi ağ rəngdir.
- * Çin hotellərində xidmətçilərə "çay pulu" vermək təhqiqr sayılır.

Ən sağlam arıqlama üsulu budur

Arıqlamaq istəyən bir çox insan tez nəticə vəd edən pəhrizlərə müraciət edir. Mütəxəssislərin fikrincə, ən sağlam arıqlama üsulu tamamilə fərqlidir. Sürətli arıqlama pəhrizləri ilk baxışdan cəlbedici görünür, lakin həqiqət budur ki, uzun sürmür. Əksər insan itirdiyi çəkini tez bir zamanda qaytarır, maddələr mübadiləsi yavaşlayır və motivasiya zəifləyir. Mütəxəssislərin fikrincə, arıqlamağın ən sağlam yolu tələsmədən ömür boyu qidalanma və idman vərdişlərinə yiyələnməkdir. Çox aşağı kalorili pəhrizlər özəlliklə itkisizə səbəb olur və maddələr mübadiləsini ləngidir. Kifayət qədər protein yemək özəlliklə itkisinin qarşısını alır, lif isə toxluğu təmin edir.

Avokado, zeytun yağı və qoz kimi sağlam yağlar da enerjinizi tarazlaşdırmağa kömək edir. Qablaşdırılmış qəlyanaltıları, şəkərli içkiləri və ağ un məmulatlarını unudun, tam taxıl, tərəvəz və bütün qidalara üstünlük verin. Yalnız idman zalı deyil, həm də gəzinti, velosiped sürmək və pilləkənlərə qalxmaq kimi gündəlik fəaliyyətlər də yağ yandırılmasını dəstəkləyir.

Qeyri-kafi yuxu və xroniki stress iştahı artıran hormonları işə salaraq, arıqlamağı çətinləşdirir. Həftədə 0,5-1 kiloqram arıqlamaq uzunmüddətli perspektivdə həm təhlükəsiz, həm də davamlıdır.

Səhifəni hazırladı: SELCAN

Baş redaktor:
Nazim SABİROĞLU

e-mail adres: venimusavat@mail.ru

"Yeni Musavat"ın kompüter mərkəzində yığılıb, səhifələnilib, "Son dakika" MMC-nin mətbəəsində çap edilib. Əlyazmalar geri qaytarılmır. Müəlliflərlə redaksiyanın mövqeyi uyğun gəlməyə bilər.

Ünvan: Bakı şəhəri,
R.Rüstəmov küçəsi
2528-ci məhəllə ev 44/d
Tel: 520 01 23 (24, 25, 26, 27, 28)

Redaktor:
Emil SALAMOĞLU

Lisensiya N: B 114
SAYI: 1.500